

DUHOVNO ŽIVLJENJE

MAY 1988

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 55

MAJ 1988

Ob 45 - letnici posvetitve slovenskega naroda

V Marijinem letu, ki smo ga začeli na binkoštno nedeljo, 7. junija 1987, in ga bomo sklenili na praznik Marijinega vnebovzeta, 15. avgusta, bomo obhajali 45-letnico posvetitve slovenskega naroda Marijinemu brezmadežnemu Srcu.

Posvetitev je opravil škof dr. Gregorij Rožman v nedeljo, 30. maja 1943, sredi vojnih grozot in trpljenja, v času strašne revolucije. Opravil jo je v ljubljanski stolnici pred podobo Marije Pomagaj iz Brezij.

Povod za to posvetitev, ki je bila ena prvih na svetu, je bila posvetitev sveta Marijinemu brezmadežnemu Srcu, ki jo je izvršil papež Pij XII. 31. oktobra 1942, ob 25-letnici fatimskih prikazo-

vanj.

V pripravi na to pomembno dejanje je velik del vernikov opravil pobožnost peterih prvih sobot. Z njimi smo začeli 2. januarja 1943 in končali 1. maja 1943. Po škofovi želji smo „še ves maj pri šmarnicah svoje duše pripravljali na veliki dan posvetitve“. Šmarnice je za tisto leto napisal dr. Ivan Ahčin.

29. maj, vigilijo zgodovinskega dne, je škof Rožman razglasil za spokorni in spravni dan. V duhu pokore naj bi pomnožili svoje molitve, premagovanja in dobra dela. V duhu sprave pa naj bi se spravili z brati in sestrami, z vsemi, s katerimi smo bili sperti ali v sovraštvu. V tej spravi je videl škof Gregorij pogoj, „da bo

naša posvetitev Bogu vseč in da jo bo Marija sprejela.“

Višek spokornega in pravnega dne pa je bila velika spokorna procesija. 30 tisoč vernikov je šlo za križem, ki ga je nosil ljubljanski nadškof dr. Gregorij Rožman. 30 tisoč romarjev je molilo sveti rožni venec, pelo Marijine pesmi in litanije Matere božje. 30 tisoč Slovencev je spremljalo podobo Marije Pomagaj, ki jo je nosilo 16 bogoslovcev.

Procesija, v kateri so bili vsi stanovi, otroci, mladina in starejši, duhovniki, redovniki, redovnice in laiki, se je ustavila pred mogočnim pročeljem rakovniškega svetišča. Pogled na brezjansko Marijo, ki je tam kraljevala na slavnostnem odru, je vse prešinil z radostjo, z zaupanjem in navdušenjem. Tedaj je še bolj privrela iz srca molitev in pesem, vse morje množice je valovilo v eni prošnji in želji: Marija, pomagaj! Nato je spregovoril škof Rožman. Njegova beseda je bila beseda tolažbe in upanja. Pred slovesom pa je vsa množica, polna vere in svetega navdušenja, z iskrenim prepričanjem odmolila obljubo in posvetitve:

V času, ko se posvečamo Tvojemu brezmadežnemu Srcu, slovesno izjavljamo:

Gospodovih dni ne bomo skrunili s hlapčevskimi deli in z grešnim veseljem, temveč jih posvečevali, hodili k maši in pridigi.

Bogokletna beseda ne bo več prišla iz naših ust in z grehi ne

čistosti ne bomo omadeževali naših src.

Zahtevam nespodobne mode se ne bomo vdajali, ker nočemo hudo žaliti našega Gospoda.

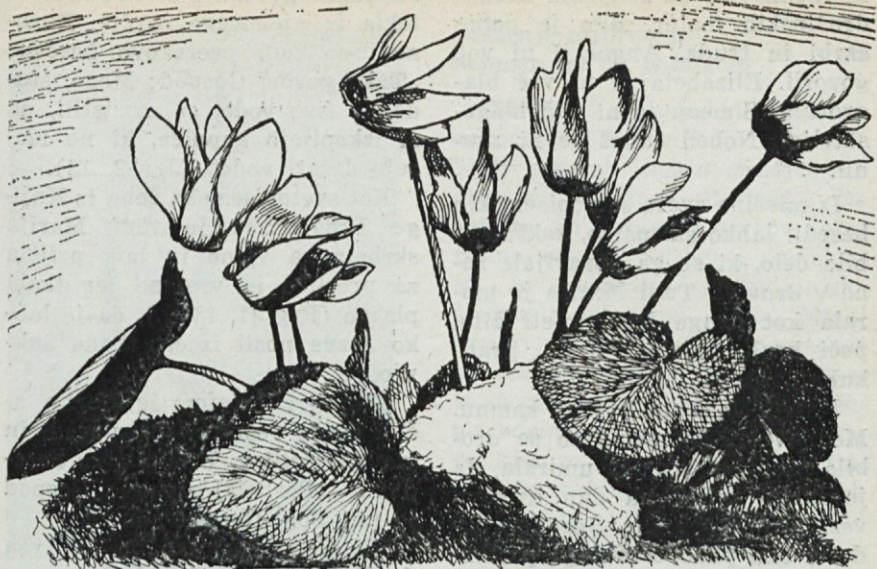
Zakonsko in družinsko življenje bomo živeli tako, kakor Bog hoče. Ogibali se bomo grde sebičnosti in nizkega sovraštva, krivičnosti in grehov jezika.

Skrbeli bomo, da izginejo ti grehi iz našega naroda. Molili bomo vsak dan rožni venec, zlasti po naših družinah.

Zadoščevali bomo tudi za naš prej Jezusovemu in Tvojemu Srcu s pobožnostjo prvih petkov in prvih sobot. To bodi vodilo in pravilo našega življenja! Marija, stoj nam ob strani! Pomagaj nam! Amen.

Od tega zgodovinskega trenutka bo v nedeljo, 29. maja, poteklo 45 let. Veliko teh, ki so se udeležili spokorne procesije, je v večnosti. Nekateri so v domovini, katero je preplaval brezbožni val, nekateri pa so po svetu. Vsi, ki še živimo, in tudi mladi verni rod, bodimo priče te posvetitve in teh obljub. Priče na vseh koncih sveta. V Marijinem letu, ki ga je oklical sedanji papež, Kristusov namestnik na zemlji, obnovimo to posvetitev posamezniki, družine, naša „farna“ občestva in vse naše skupnosti po vseh kontinentih sveta. S posvetitvijo si bomo izprosili Marijino varstvo, ki nam je v času zmot in zablod tako potrebno.

Alojzij Starc

PASTIRSKO PISMO SLOVENSКИH ŠKOFOV ZA POSTNI ČAS 1988

Marijina vera in služenje

(Drugi del pisma)

Drabi bratje in sestre!

V prvem delu (DŽ marec-april) smo ob zgledu Device Marije skušali poživiti in utrditi našo vero. Toda vera brez dobrih del je mrtva, zato naj bi se pri Mariji naučili tudi pravega, nesebičnega služenja bližnjim. V tem je bila najzvestejša učenka svojega Sina, o katerem je evangelist zapisal, da ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi on stregel (prim. Mr 10, 45).

**Marijino služenje
v nazareški družini**

Po darovanju v templju se je začelo Marijino skrito služenje v Nazaretu. Veljalo je Jezusu. S tridesetletnim služenjem je Marija pripravljala učenika, ki bo hodil od kraja v kraj in oznanjal blagovest o božjem kraljestvu. Pripravljala je zdravnika, ki bo delil dobrote in vse ozdravljaj. Pripravljala je velikega duhovnika, ki bo z daritvijo svojega telesa odrešil ljudi.

Njeno življenje v družini se

ni razlikovalo od življenja drugih družinskih mater. Bilo je polno skrbi in truda. Angel ji ni več govoril. Elizabeta je ni več blagorovala. Simeon je ni več blagoslavljal. Noben čudež se ni zgodil.

Iz miselne zveze svetopisemskih besedil lahko sklepamo, kakšno je bilo delo, ki so ga opravljale žene v družini. Tudi Marija je morala kot druge žene mleti žito, peči kruh, zajemati vodo, prati, kuhati, presti.

Marija je mlela žito na kamnu. Med dvema kamnoma so se drobila pšenična zrna in umirala, da je lahko prišla na dan njihova vsebina: bela moka. Jezus je videl v tem podobo svojega poslanstva. Da bo lahko kruh življenja, bo moral kot pšenično zrno prej trpeti in umreti. Mletje na kamnu mu je ostalo v spominu. Ko je govoril o čuječnosti, je rekel: „Dve bosta mleli, ena bo sprejeta, druga ne“ (Mt 24, 41).

Mletju je sledilo pripravljanje kruha, in sicer vsak dan sproti. Kar je videl pri svoji materi, je Jezus pozneje povedal v priliki: „Nebeško kraljestvo je podobno kvasu, ki ga je vzela žena in umesila v tri merice moke, dokler se ni vse prekvasila“ (Mt 13, 33). Prošnjo za vsakdanji kruh je vključil v svojo molitev.

Za pranje je Mariji rabila voda iz kapnice, za kuhanje pa živa voda iz studenca. Med deževnico in živo vodo so Jezusovi sodobniki znali razlikovati. Zato je Je-

zus lahko govoril o živi vodi, ki bo tekla iz njegovega osrčja. Razumeli so tudi prerokovo besedo: „Tako govori Gospod: Mene, studenec žive vode, so zapustili, da si izkopljejo kapnice, ki ne morejo držati vode“ (Jer 2, 13).

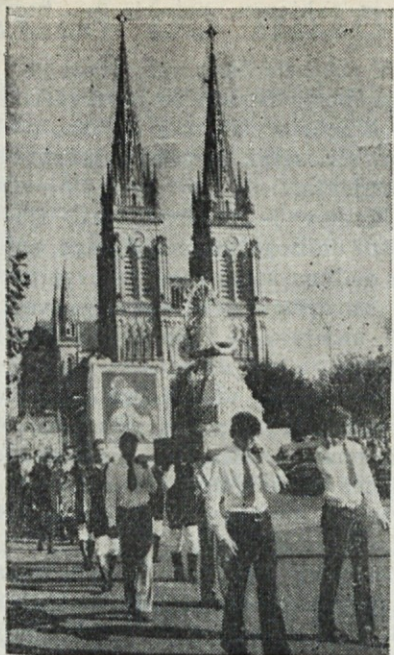
Kot svetopisemska žena iz Knjige Pregovorov je tudi Marija skrbela za volno in lan, prijala za preslico in vreteno ter tkala platno (Prg 31, 13 sl.), da je lahko Jezus nosil izcela tkano sukno.

Skupaj z Jožefom je Marija učila dečka Jezusa veroizpovedi in glavno molitev. Prične se z besedami: „Poslušaj, Izrael: Gospod je naš Bog, Gospod edini.“

Na Gospodov dan je šla vsa družina v nazareško shodnico poslušat božjo besedo.

Služenje staršev z vzgojo otrok

Služenje Cerkvi z vzgojo otrok je naloga tako očeta kakor matere. Če se oče iz kakršnegakoli vzroka izmika vzgoji otrok, ima lahko to usodne posledice pri oblikovanju otrokove osebnosti. Izgovor, da je vzgoja otrok zgolj materina naloga, je neutemeljena. Res je mati tesneje povezana z otrokom, vendar je moževa dolžnost, da jo dopolnjuje pri njeni vsestranski skrbi za njune otroke. Če je tudi žena zaposlena, si zakonca delita vsakdanja opravila v domači hiši in družini. Mož prevzame skrb za otroke in dom v času ženine odsotnosti. Njuno

V nedeljo 8. maja bomo Slovenci iz Vélikega Buenos Airesa in od drugod romali v Marijino božjepotno svetišče v Lujanu.

skupno prizadevanje, njun zgled in njuno življenje po veri in iz vere postavlja temelje verske vzgoje in pomaga otrokom do osebnosti vere.

Potem ko je Marija izrekla svoj „zgodí se“ in spočela Božjega Sina, se je odpravila na pot služenja. Pohitela je k sorodnici Elizabeti, da bi ji bila v pomoč pri porodu. Evangelist pove, da je Marija ostala pri Elizabeti neka-ko tri mesece. To so bili dnevi služenja.

Služenje ostarelim, zapuščenim in bolnikom

Marija je pomagala starejšima zakoncema Zahariji in Elizabeti. Naši ostareli imajo pravico do človeka vrednega življenja. Ne smemo jih obravnavati kot nekoristno breme. So priče preteklosti in posredovalci življenjske modrosti mlademu rodu. Mladi imajo prekipevajočo moč, stari pa dragocene izkušnje. Stari starši so pri nas večkrat neupravičeno odrinjeni iz družin v domove, kjer so ločeni od svojcev. Domovi za ostarele so hvale vredni, saj je tam zanje poskrbljeno, vendar večkrat pogrešajo ljubezni. Pogosto se zgodi, da sta starša oskrbela in vzgojila več članov družine in jih spravila h kruhu, ki pa vsi ne morejo poskrbeti za mirno starost svojih staršev v ljubečem družinskem ozračju.

Če je potrebno, naj tudi sosednje družine poskrbe za ostarele in jim ponudijo pomoč, zlasti kar zadeva duhovno oskrbo in prihod duhovnika. To pride v poštev še posebej v mestnih stolpnica.

V nekaterih župnijah deluje župnijska diakonija, katere poslanstvo je tudi služenje ostarelim, zapuščenim in bolnim. Po zaslugi takšne diakonije je marsikateri taki osebi vsaj od časa do časa omogočena udeležba pri župnijski maši v cerkvi.

V vsakem bolniku strežemo Kristus, ki trpi v udih skrivnostnega telesa. Pokažimo bolniku, ka-

ko mu iskreno želimo čimprej-
šnje okrevanje. Če je veren, mu
omogočimo zakramente: spoved,
maziljenje, sv. obhajilo. Bolniško
maziljenje posreduje milost Sve-
tega Duha, ki celotnemu človeku
pomaga k ozdravljenju.

Služenje ubogim in potrebnim

Marijina materinska skrb in
služenje potrebnim se lepo po-
kažeta v Galilejski Kani. Marija
opazi zadrego in stisko domačih,
zato reče Jezusu: Vina nimajo.
Danes bi Marija ob pogledu na
mnoge družine v raznih deželah
rekla: kruha nimajo, stanovanja
nimajo, zdravnika nimajo, duhov-
nika nimajo, šol nimajo.

Vsako leto, bratje in sestre, ob
misijonski nedelji in tudi sicer
veliko storite za naše misijonarje,
ki večinoma delujejo v nerazvi-
tih deželah. To je vaše služenje
potrebnim. Za vsak vaš dar se
vam iskreno zahvaljujemo.

Vsak kristjan naj bi se spraše-
val, kje in kako bi mogel najboljše
služiti bližnjemu. Mlad človek naj
si ne izbere poklica zato, ker bo
v njem več zaslužil, ker mu bo
v njem bolj udobno, marveč zato,
ker v njem lahko bolj uresniču-
je svoje služenje bližnjemu, v
skladu s svojimi talenti in zmož-
nostmi. Vsak pošten poklic je slu-
ženje bližnjim, zato zahteva to-
plino, človečnost in veliko ljube-
zni. Posebej to velja za duhovni
poklic: za poklic duhovnika, re-
dovnika, misijonarja, redovnice,
katehistinje... Takšen poklic je

sicer zahteven, prinaša pa tudi
veliko sreče.

V postnem času nas, dragi ver-
niki, božja beseda še posebej kli-
če k dobrim delom, k molitvi, po-
stu, miloščini, k pokori in spre-
obrnjenju.

Molitev je poseben izraz lju-
bezni do Boga in do bližnjega, saj
ne molimo samo zase, marveč tu-
di za druge. „Če moliš za vse,
vsi molijo zate,“ pravi sv. Am-
brož.

Pod postom umeva Sveto pismo
prostovoljno odpoved stvarem, ki
jih imamo radi. Vse to zahteva
od nas veliko premagovanja, toda
prav to nas naredi močne proti
skušnjavam sveta.

V postu vas bodo vaši dušni
pastirji vabili k zakramentu sprave.
Tudi s tem, da se odvrnemo
od greha, služimo bližnjim. Greh
proti Bogu je namreč hkrati greh
proti občestvu, proti bližnjemu.

Bratje in sestre! Nakazali smo
vam le nekaj možnosti našega
služenja bližnjim. Z željo, da bi
vsi, ustrezno svojim zmožnostim
po Marijinem zgledu služili bliž-
njim, vas blagoslovljamo v ime-
nu Očeta in Sina in Svetega Du-
ha.

Vaši škofje

Sam nekoč ostane vsak
stisnjen v prst, ko list odpali,
ki vetrovi so prignali
ga skoz mrzel, sinji mrak.

Sam nekoč topi se vsak,
vse, kar bil nekoč je, mine,
tiho v prst po kapljah gine,
dokler ni kot dih lahak.

Karel Mauser

Kdaj bo mandelj ozelenel

Ondan sem v baru srečal prijatelja, poročenega, intelektualca, nedavnega spreobrnjenca. Med srebanjem kapucina mi je malce skrivnostno namignil, da si v bližnji prihodnosti obeta lepo veselje.

„Ti bo najmlajši sin diplomiral?“ sem vprašal.

„Kaj pa, če sinu na diplomskem izpitu spodleti?“ je odgovoril. „To ni veselje, da bi nanj z vso zanesljivostjo računal.“

„Že vem: v novo hišo se boš vselil!“

„Ne veš, kaj pravi arabski pregovor? Sezidaj si novo hišo in pride smrt. Kako naj bo tisto veselje neskaljeno?“

„Aha,“ sem povzel, ko sem se spomnil na njegovo zanimanje za šport. „Nogometno srečanje Anglija-Brazilijs!“

„No, lahko mi privoščiš veselje, ki bo izbranejše od športnega,“ je odvrnil. „Recimo veselje, ki ni povsem od tega sveta.“

„No, kam boš torej poromal zdaj na poletje?“ sem skušal iztisniti uganko.

„Na najbližjo možno božjo pot: pod mandelj na našem dvorišču!“

„No, za silo se da poromati tudi k hišni kapelici,“ sem rekel. „Ampak tam ni nobene kapelice, kolikor vem.“

„Pa bo! S sabo jo bom prinesel. Sezidana iz papirja, ampak

kapelica in pol, da ji prav nič ne manjka!“

Zdaj nisem vedel več kaj reči. „In jo boš zgradil ti, tisto kapelico?“ sem rekel med enim in drugih skrljajem kapucina.

„Janez Pavel II.“

„Saj, Janez Pavel II. si med enim in drugim medcelinskim poletom lahko jemlje čas, da se igračka s striženjem in lepljenjem, izdelek pa naj bo prav zate!“ sem rekel skoraj že natak njen, da me prijatelj še ni nehal vleči za nos.

Tedaj je odložil skodelico in rekel: „Sesti nekje med prihodnjim aprilom in majem pod mandljevo drevo, v novem listju in ptičih, pozabiti tam na ta ponoreli svet in razgrniti pred sabo novo okrožnico Janeza Pavla II. o Materij božji — vidiš, to bo tisto moje veselje! Začeti Marijino leto s tistim branjem. A, to bo nekaj boljšega kot kakšna nogometna tekma!“

„Pa misliš, da je danes ekumensko tako proslavljati Marijo!“ sem nakazal svoj pomislek.

„Ekumensko gor, ekumensko dol — krščansko je in katoliško. Pa moderno, bi rekel, v dobi ženskega osamosveščanja. Cerkev je žensko zapostavljala, se glasi znani očitek. Po mojem ni brez osnove, a jaz imam klin proti klinu. Vprašam: kje, v kateri drugi religiji ali ideologiji je žensko

bitje postavljeno ne samo tako visoko, ampak tudi v takšno čisto idelalnost, kakor je v krščanstvu, katoliškem in pravoslavnem, Marija? Vzemij islam, z njegovim ponižujočim mnogoženstvom! Marijo pa postavlja Cerkev celo nad angele! A še nekaj drugega je: po dva tisoč letih ta edinstvena nebeščanka ni nehala prihajati k nam. Se jokati z nami kot v La Salette. Moliti z nami kot v Lurdu. Nas opozarjati kot v Fatimi. Nas tolažiti kot v Medžugorju.“

„Počasi z Medžugorjem!“

„Zakaj?“

„Cerkev zaenkrat samo gleda in molči.“

„Naj!“ je rekel prijatelj.

„Kakšna preplašena duša se celo sprašuje, ali ni vse skupaj en sam velikanski trik. Ali ni celo zadaj sam hudič...“

„Potem si moram od tega gospoda samo želeti, da bi uprizoril še dosti takšnih trikov, še dosti takšnih misijonov od Mostarja navzgor, v Ljubljani, v Trstu...“ je rekel prijatelj smeje.

„Mariji na čast, hočeš reči. Da bi bilo tisto tvoje veselje še večje!“

„Zaenkrat mi bo zadostovalo sedeti pod mandljevo drevo...“

Na račun tistega pričakovanja je prijatelj hotel plačati kavo za oba.

Zdaj bo čakal, kdaj bo mandelj na njegovem dvorišču ozelenel.

Marijinega leta se veseli, ko da bo posejano s samimi epohalnimi nogometnimi tekmami...

Alojz Rebula

.....

**NAMEN
APOSTOLATA MOLITVE
ZA MAJ**

Splošni: Za vse, ki po Marijinem zgledu božjo besedo poslušajo in jo v življenju uresničujejo.

Misijonski: Da bi se med laiki v Cerkvi in svetu razvijal čut za poklice in misijone.

Slovenski: Da bi Marijino leto poživila v nas zavest, da je Marija naša mati.

.....

Skrb Cerkve za družbeni razvoj

V spomin na znano okrožnico O delu za napredek narodov (*Populorum progressio*), ki jo je pred 20 leti izdal papež Pavel VI., je 19. februarja letos sedanji papež Janez Pavel II. objavil novo okrožnico z naslovom *Skrb Cerkve za družbeni razvoj* (*Sollicitudo rei socialis*). V tej okrožnici papež posodablja nauk svojega prednika.

Tudi najnovejša okrožnica je posvečena vprašanju razvoja. To pa se dve desetletji po okrožnici Pavla VI. zastavlja precej drugače. Razvoj in napredek nerazvitih narodov je danes v slepi ulici predvsem zaradi velike dolžniške krize in upočasnjenega svetovnega gospodarsskega razvoja. Ko pa pride do krize v razvitih deželah, ima to za nerazvite še veliko hujše posledice, podobno kot belezen huje prizadene telesno šibke kot zdr ve in močne ljudi. Ob tem lahko razdelimo papeževa razmišljanja v dve vrsti. V prvo sodijo njegova iskanja vzrokov za sedanje pereče stanje, v drugo pa tista številna mesta, kjer govori o pravem in nepravem pojmovanju človekovega napredka, nato pa o smeri, pogojih in zahtevah razvoja, ki bo vreden človeka.

Papež pravzaprav ne pravi, da se v zadnjih dvajsetih letih ni

nič izboljšalo, vendar ugotavlja, da je v sedanjih svetovnih gospodarskih razmerah razvoj tistega dela sveta, ki ni deležen sadov sodobnega napredka, postavljen pod vprašaj in so tudi prizadevanja rodila omejene in negotove sadove. Pri tem je še posebej vredno omeniti, da papež opozarja na politične vzroke upočasnjenega razvoja, kar pomeni, da ugotavlja tudi odgovornost politikov in vlad iz dežel razvitega in nerazvitega sveta za nastalo stanje.

Ko pa papež obravnava vprašanje razvoja in napredka, poudarja, da napredek ni v tem, da množimo gmotne dobrine, temveč da razvijamo vse človekove zmožnosti in razsežnosti, te pa so bistveno moralne. Človek je v prvi vrsti moralno in duhovno bitje, kar po svoje odseva tudi v tem, da stoji za gospodarskimi in političnimi vzroki sedanjih neugodnih razvojnih razmer vedno tudi moralni vzrok, ki ga v krščanskem religioznem pogledu na svet in človeka imenujemo greh. „Grešne strukture“ sedanjega sveta so moralno ozadje vseh znanih ovir za nadaljnji napredek. V tej zvezi ima ta greh čisto določeno podobo in ime: to sta „izključna želja po dobičku“ in „žej po popolni oblasti“. Zato tudi

ni mogoče jamčiti pravega razvoja, če se ljudje niso pripravljeni moralno spreobračati.

To pa seveda ni vse, kar v tej okrožnici pove papež. Poudarja pomen družbenega nauka Cerkve, omenja spremembe, do katerih bi moralo priti v svetovni gospodarski ureditvi (reforma svetovne denarne ureditve, prenos sodobne tehnologije v nerazvite dežele, spremembe v delovanju nekaterih pristojnih mednarodnih organizacij), posebej pa še v samih deželah v razvoju. Papež poziva k večjemu prizadevanju za razvoj, in to takemu, ki bo v soglasju s tem, kar je človek kot osebo in duhovno bitje. V tem pogledu si tudi želi sodelovanja z drugimi krščanskimi Cerkvami in celo z drugimi verstvi.

Če primerjamo okrožnico Skrb Cerkve za družbeni razvoj z okrožnico O delu za razvoj narodov, ugotovimo tudi nekaj novih značilnosti papeževega nauka o družbenem življenju.

Med dejstvi, ki ovirajo nadaljnji razvoj velikega dela sveta, papež še posebej omenja blokovsko delitev sveta. Nedvoumno obsoja proizvodnjo in kopičenje orožja ter trgovino z njim. Posebno rad se ustavlja pri moralnih vidikih človeškega razvoja: nerazvitost je navsezadnje posledica moralne „nerazvitosti“, kakor je tudi pravi napredek lahko samo tam, kje spremlja izboljša-

nje gospodarskih in gmotnih razmer tudi splošen kulturni in duhovni dvig ljudi. Papež ne pozablja poudariti velikanškega pomena človekovih pravic, posebno še verske svobode: kjer ni napredka pri spoštovanju človekovih pravic, v resnici ni nobenega trajnega in resničnega napredka. To še posebej velja za same dežele v razvoju, kjer je treba zagotavljati samostojno rast in celovit razvoj slehernemu človeku in njegovo sodelovanje v političnem življenju dežele. Papež priznava veliko vlogo kulture in zahteva spoštovanje identičnosti in samostojnosti vsakega naroda. Spodbuja k odgovornosti za okolje: življenje v uničenem okolju ne more biti znamenje resničnega napredka. Končno pa papež opozarja kristjane na to, da morajo uvideti, kako je zavzetost za resničen in celovit napredek sveta vezana na vero v božje kraljestvo in osrednje versko slavje: evharistijo. Kristjani naj bi se bolj živo zavedali, da je Bog ustvaril svet in ga zaupal ljudem, da ga izpopolnimo ter dovršimo, zato smo zanj in za razmere na njem v luči vere še posebej odgovorni.

Zadnja okrožnica se začneja s pomenljivimi besedami: Skrb Cerkve za družbene zadeve. Papež daje zgovoren zgled te skrbi in zavzetosti.

Anton Stres

Izjava o narodno - družbenih vprašanjih

II. katoliškega shoda Slovencev v Argentini

1. 1. Človekova oseba je počelo vsake skupnosti in družbe. Človekove naravne dolžnosti kot tudi pravice, ki iz teh izvirajo, naj bodo medra zdravih družbenih odnosov.

2. Naravni skupnosti, ki jih predstavljata družina in narod, sta za osebno rast temeljnega pomena, zato naj bosta predmet posebne skrbi in središče naše družbene dejavnosti.

3. Človek mora sprejemati danosti narave in sadove izročil kot Stvarnikov dar. Zato tudi hvaležno usvajamo slovenstvo kot svojo osebno vrednoto, ki smo jo podedovali od prednikov in izoblikovali z življenjem v družbi ali so nam jo vcepile posebne življenjske razmere. Skrb za oblikovanje krščanske osebnosti nam nalaga, da smo tej vrednosti zvesti tako, da jo ohranjamo, izpopolnjujemo in krepimo.

4. Kot kristjani zavračamo rasno ločevanje, malikovanje narodnosti in vtapljanje poedinca v breznarodno družbo. Vsakemu človeku družba prepušča v svobodno odločitev, da sprejema svojo narodno danost in se vključuje v življenje narodne skupnosti. Vendar se zavedamo, da izneveriti se narodu ni znamenje trdne osebnosti in je največkrat začetek npravnega nazadovanja.

5. Vsklajati hočemo dolžnosti, ki

nam jih nalaga naravni zakon do slovenstva, s tistimi, ki nas obvezujejo do dežele, v kateri živimo.

6. Voljo za svobodno in veliko-dušno sprejemanje slovenstva hočemo krepiti pri sebi in pri rojakih s predstavljanjem in razvijanjem razumskih in razpoloženskih nagibov, katerih preučevanju in posredovanju bomo posvečali vso skrb.

7. Zavedajmo se, da moreta povezovali narodno skupnost predvsem kreposti ljubezni in zvestobe, v katerih naj družine vzgajajo svoje otroke že od rane mladosti.

8. Jezik je za slovensko narodnost posebno pomembna prvina in je tudi poglobitni znak narodne pripadnosti. Ker jezik oblikuje naše čutenje in mišljenje ter nas kot živa vez druží s sedanjimi in preteklimi slovenskimi rodovi, ga bomo zvesto rabili v družinskem in družabnem življenju in ga izpopolnjevali v kulturnem, vzgojnem, informacijskem in drugem organiziranem delovanju, da nam bo res ključ do zveličavne omike.

9. Prizadevali si bomo, da bodo vsem na voljo slovenske duhovne stvaritve, ki naj postanejo potreba in užitek kar največjemu številu naših rojakov.

10. Slovenski poedinci in ustanove naj posredujejo med nami tudi splo-

šne kulturne dobrine, da bomo po njih dvigali stopnjo svojega duhovnega razvoja.

11. Utrjevali bomo med seboj čut vzajemnosti, ki naj raste iz zavesti, da smo dolžni hvaležno povračati, kar smo po slovenstvu dobrega prejeli. Kot kristjani vemo, da nas veže zapoved ljubezni do vseh ljudi, da pa nas v enakih okoliščinah obvezuje najprej do bližnjih.

12. Pospeševali bomo vednost in zavest o slovenskem prispevku k duhovnemu in tvarnemu razvoju človeštva v preteklosti in danes, doma in na tujem. Krepili bomo tudi prepričanje, da sta slovenska prisotnost v svetu in delo za človeštvo previdnostna priložnost za duhovni in tvarni razpon slovenskega naroda, za razodevanje njegovih teženj in za pobujanje odzivnosti nanje.

13. Misel na trpečo, razkosano in nesvobodno Slovenijo nam bo brnila, da ne zaidemo v samoljubno otredlost in samozadovoljnost, tako osebno kakor skupinsko. Z vsemi sredstvi bomo spominjali na njene stiske rojake in svetovno javnost, predvsem pa bomo sami živeli tako, da se od nje ne oddaljimo ne v mislih ne v čustvih.

II. 1. V duhu krščanske solidarnosti in v zavesti osebne zaveze bomo spremljali življenjski razvoj Slovenije in po močeh tudi sprejemali soodgovornost za njeno usodo. Pospeševali bomo preučevanje njenega položaja in namembnosti v zboru narodov ter sodelovali pri opredeljevanju slovenskih narodnih ciljev.

2. Skrbno bomo varovali duha in naravo političnega zdomstva, da bo še naprej pospeševatelj svobodnega ustvarjalnega razvoja in izrečen nositelj odpora proti političnemu totalitarizmu v Sloveniji.

3. V imenu človečanske etike in v duhu krščanskih moralnih načel obsejamo in odklanjamo vsiljeni politični ustroj v Socialistični republiki Sloveniji, ker temelji na načelnem zavračanju nadčutne duhovnosti in s silo onemogoča, da bi slovensko ljudstvo prosto odločalo o svojem načinu življenja in si svobodno izbiralo svoje predstavnike in postavke. Komunistične oblastnike v domovini dolžimo krivde za duhovno in tvarno osiromašenje ter za npravi razvrat v našem ljudstvu.

4. Po evangeljskih zapovedih želimo vsem rojakom dobro, predvsem, da bi rasli v spoznanju resnice in po njej usmerjali voljo. Zagotavljamo, da bomo pospeševali duha osebnih spravljivosti, tudi s tistimi, ki se nam kdaj prizadeli hudo. Splošna sprava v slovenski družbi pa bo mogoča šele, kadar bo veljala v domovini popolna enakopravnost vseh miselnih plasti in se bo resno in stvarno odprlo ozračje duhovne in politične svobode vseh družbenih sil.

5. Ko terjamo za slovensko ljudstvo svobodo, obetamo, da bomo pospeševali preučevanje pobud in možnosti za ureditev slovenske družbe po naravnih in krščanskih načelih, opirajoč se na cerkveni nauk. Misli in predloge, ki bodo sad naših in tujihkušenj z individualizmom in

Predsedstvo shoda: Božidar Fink, ki je na shodu prebral izjavo o narodno
družbenih vprašanjih, Pavlina Dobovškova, Ladislav Lenček, Lojze Rezelj,
dr. Alojzij Starc in dr. Marko Kremžar (foto Jože Tomaževič).

kolektivizmom, bomo sporočali slovenski javnosti, da se zbuja ob njih plodna obravnava. Pri tem bomo posebej naglašali duhovno in družbeno vrednost svobodnega človekovega dela in pobujali čut za uveljavljanje vzajemnosti v družbenih odnosih.

6. Neprenehoma bomo spremljali tudi delovanje naših rojakov, ki si prizadevajo za obstoj in rast na svoji zemlji zunaj slovenskih političnih meja. Njih boj za človekove in narodne pravice bomo podpirali in obveščali o njem svetovno javnost.

7. Ob upoštevanju današnjih razmer si bomo prizadevali, da bo naše kulturno in obveščevalno delo dosegalo vsa področja slovenskega du-

hovnega prostora in se bo s tem uveljavljal pomen zdornosti za zdrav narodni razvoj. Ob priložnostih za vzajemne kulturne stike pa bomo skrbno varovali svojo idejno in politično individualnost in neodvisnost.

8. Ker imamo svobodo za dragocen in nedeljiv dar narave, pozdravljamo vedno glasnejše klice po slovenski politični neodvisnosti in pravni samostojnosti. Prepričani smo, da bi državna osamosvojitev dala Sloveniji novega poleta in ji omogočila vsestranski napredek. Razvijali bomo miselno utemeljevanje državne samostojnosti in se bomo zanj zavzemali doma in v svetu.

9. Da se razvija in utrjuje v na-

rodu krščanska misel o družbenih odnosih, bomo pobujali kar najširše demokratsko gibanje, katero naj zajame in poveže — ob spoštovanju in prostosti za lastne pobude — vse nastope, ki imajo za temelj in izhodišče krščanska načela. To gibanje naj širi živo zanimanje za slovensko vprašanje in goji smisel za udeležbo pri političnem prizadevanju, ki naj se razvija ob močnem in dobro zgrajenem zdamskem predstavništvu.

10. Kot člani tistega zdamsstva, ki

raste in živi iz žrtev za slovenski narod in krščanstvo, čutimo še posebno dolžnost in odgovornost, da se zgodovina revolucije razjasni in se našim mrtvim prizna dolžna čast.

11. Stvarnika vseh rodov in jezikov bomo prosili zase v zdomstvu razsvetljenja in moči, za slovensko domovino pa, da ji skrajša čas nesvobode in zablod. Skrbeli bomo, da se pobujajo v ta namen zasebne in javne molitvene akcije in žrtvena dejanja.

Ponatis iz Nove revije 67/68, Ljubljana, december 1987

Pogovor s škofom dr. Stanislavom Leničem

(Nadaljevanje iz prejšnje št. DŽ)

Ali je govorica, ki pravi, da imate osebne zasluge za to, da se je rešil in zbežal na tuje človek, ki je prišel iz roškega „brezna“ in ki je menda edina preživela priča tamkajšnjih dogajanj, resnična?

Najprej vas moram popraviti: to ni edini človek, ki se je rešil; vem, da jih je iz kočevskih jam pobegnilo več in se jih rešilo. Vem, da so bile zaprte mnoge matere, ki so te begunce iz jam skrivale in jim pomagale, da so prišli čez mejo. Več takih živi po svetu menda še danes.

Glede primera, ki ga omenjate v zvezi z menoj, moram povedati, da sem bil nekako prijatelj-

sko povezan z družino, iz katere je izhajal ta 19-letni fant, ki je res — on sam je to trdil in meni se tako zdi — prišel id kočevske jame na povsem čudežen način. Pred seboj je videl štiri svoje brate, ki so ob strelih padli v jamo. Ko je on padal, ga je strel zadel samo v nogo in tako je padel v jamo živ. Sam je pripovedoval, kako je bilo grozno med temi trupli, še napol živimi, v tem vpitju in v tem deliriju, ki je bil tam; da se je on edini rešil iz te jame. V tej jami je preživel, mislim, kar osem dni. Sam pravi, da je zlezal iz te množice trupel in se oklenil neke skale, jo lizal in iz nje dobival hlad in moč. Potem pa, ko je bil že osmi dan, ko ni

prišel prav po tej mladi bukvi. Seveda je bil ves izčrpan, ranjena noga ga je bolela. Potem se je plazil po gozdu, lizal roso, se hranil s kislico in drugimi rastlinami, da je dobil toliko moči, da se je priplazil do prve hiše, kjer so mu pomagali. Ko je bil že kakih devet mesecev skrit, je nastala nevarnost, da ga bodo odkrili, in domači so prišli k meni prosit, ali mu morem kako pomagati. In spet moram reči — čeprav nisem imel takih zvez, je ravno tisti dan nekdo prišel s tole ponudbo; če hoče kdo čez mejo, naj pride do te in te ure tja in tja in ga bomo spravili čez mejo. In tako se je ravno tisti dan lahko rešil, prišel čez mejo in še zdaj živi v tujini.

bilo skoraj nobenega upanja več, da bi mogel priti ven, so zamini-rali robove jame, da bi zemlja pokrila trupla. Tega fanta pa zemlja ni pokrila, ker je bil nekoliko višje med skalami. Takrat, ko so minirali rob jame, se je zgodilo še nekaj, kar je bilo — tudi sam to tako imenuje — pravi čudež. Mlada bukev, ki je rasla na robu, je padla v jamo, vendar je imela korenine še v zemlji, veje pa je kakor nalašč ponudila temu fantu, ki je potem, ko se je ponoči vse okoli jame umirilo, počasi splezal ven — iz jame je

Sam fant je poudarjal, kako je takrat v tistem deliriju, ko se je plazil po gozdu, vedno čutil ob sebi pokojne brate, ki so mu neprestano govorili: Nič se ne boj, ti se boš rešil, ker Bog potrebuje pričo. Meni seveda ni moglo biti nikoli žal, da sem mu pri tem nekoliko pomagal. Ko so me pri zasliševanju na Udbi vprašali tudi o tem dogodku, ki je prišel do njihovih ušes — ne vem, kako — in rekli: Zakaj nam niste prišli tega fanta prijaviti, ne pa, da ste ga poslali čez mejo? Rekel sem jim tole: Po vesti tega nisem mogel storiti, kajti vedel sem, da ta fant nima nad seboj nobene druge krivde, razen to, da je za svojimi starejšimi brati odšel k domobrancem, da se je čudežno re-

šil, in da bi ga sedaj vi, če bi ga prišel prijaviti, morali na neki način likvidirati. Kajti takrat so bile kočevske jame še tabu in v javnosti o njih ne bi smeli ne govoriti ne uprizarjati procesov. Zato sem bil prepričan, da na ta način pomagam reševati življenje nedolžnemu človeku. In potem moram reči: vse je bilo mirno, nikoli več mi ni nihče tega očital: so pač razumeli, kajti takrat se v javnosti še ni smelo govoriti o vsem tem, kar se je zgodilo v jamah Roga prve dni meseca junija 1945.

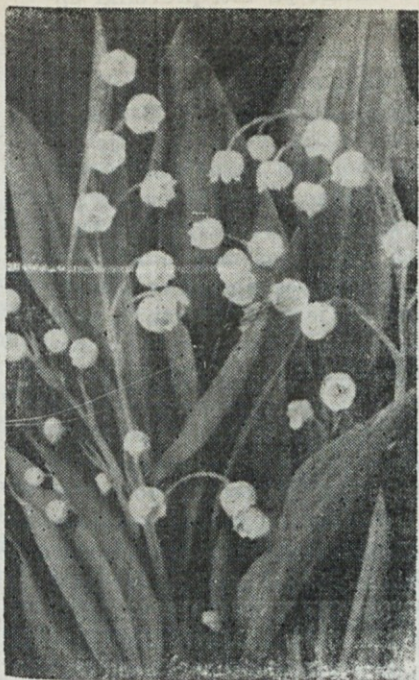
Kako ocenjujete položaj v slovenski Cerkvi danes: kakšni so odnosi med njo in oblastmi v osemdesetih letih, če jih primerjate s sedemdesetimi, šestdesetimi, petdesetimi? Kako ocenjujete podatke Slovenskega javnega mnenja, ki kažejo visok odstotek pripadnosti (Slovencev) tradicionalni, katoliški kulturi (praznovanje božiča...) in bistveno nižji, od konca 60. let padajoč odstotek vernikov, ki se redno udeležujejo cerkvenega življenja? Kako sploh ocenjujete sociološka raziskovanja religije in Cerkve v Sloveniji?

Spremljal sem razvoj odnosov med oblastmi in Cerkvijo od prvih dni osvoboditve. Vmes je bilo sicer osem let zapora, pa tudi takrat sem lahko čutil utrip odnosov med Cerkvijo in oblastmi, potem pa jih spremljal kot župnik od leta 1955 do 1964, nato od le-

ta 1964 kot generalni vikar in kasneje škof. Zato so mi te razmere dobro znane.

Reči moram najprej to, današnje razmerje je glede na razmerje pred letom 1950 bistveno drugačno. Takoj po vojni je bila Cerkev tista, ki je bila vsega kriva. Bila je blatena, na vse mogoče načine teptana, kriva vsega zla. Duhovnike so množično zapirali in obsojali na visoke kazni. Mnogim so nastavljali razne zanke, da so imeli izgovor za aretacijo. Skratka: s Cerkvijo so ravnali, kakor ravna zmagovalec s premagancem. V boju za utrditev nove oblasti je bilo vedenje Cerkve med okupacijo kakor nalašč naročeno. Saj je že pred vojno eden izmed povojnih vodilnih mož zapisal, da bodo klerikalce prisilili v izdajstvo.

V to prvo dobo sodi tudi ustanovitev Ciril-Methodovega društva. Slovenskim škofom je povzročilo veliko skrbi in težav, posebno ko so se trudili, da bi „non expedit“ za Slovenijo ne veljal. Ne bi se rad sedaj spuščal v cilje in namene, ki so jih ustanovitelji imeli z društvom. Čisto gotovo je bilo zraven uresničevanje načela „divide et impera“. Lahko mirno rečem: Začetki duhovniškega društva so imeli pred seboj zelo negativne cilje, saj so govorili celo o tem, da bi bilo treba našo Cerkev odtrgati od Rima in ustanoviti nacionalno Cerkev. Gotovo je zasluga mnogih zvestih duhovnikov, ki so, kljub temu, da

mesto nas opravljate to nalogo. Torej se je gotovo veliko spremenilo.

Nekako po letu 1955 so iz zaporov izpustili že skoraj vse duhovnike, saj jih je bilo včasih naenkrat zaprtih več kot 100, le redki so ostali. Po letu 1960 se je začelo stanje precej zboljševati. Pokojni škof Vovk je bil v zadnjih letih svojega škofovanja v stalnem dialogu z oblastmi in je skušal mnoge stvari urediti, preprediti in je tudi mnogo dosegel.

Potem pa je nastopila doba, neke po letu 1965, ko je naenkrat prišla popolna svoboda verskega tiska pri nas. Včasih še ene podobice nismo mogli tiskati, potem pa je kar naenkrat, mislim, da je bil pritisk tudi iz tiskarn, ki niso imele dela, prišla svoboda, da smo lahko v neomejeni nakladi tiskali Družino in pa knjige. Sveto pismo in publikacije; prej je bilo to domena CMD. Zdaj pa je tudi škofija imela vso svobodo in tako vedno rad poudarjam, da je med vsemi socialističnimi državami Jugoslavija tista, ki je dala največjo tiskovno svobodo našemu verskemu tisku. Le redki so bili primeri, ko smo morali kaj popravljati, le nekaj je bilo zaplenjeno Družine, sicer pa ni bilo glede tega nobenih težav. Gotovo je tisk naredil svoje in pomagal tudi v javnosti, da je Cerkev iz izrazito defenzivnega stanja — tja nekje do leta 1960 — polagoma prihajala tud v ofenzivo in da je sku-

so bili člani CMD in celo v njegovem vodstvu, te osti odbili in preprečili takšne poskuse. Tukaj moram omeniti posebej dr. Miklavčiča, pa tudi dr. Cajnkarja, ki sta bila gotovo toliko zvesta Cerkvi, da takih stvari nista mogla odobravati in podpirati. Drugače se ne bi rad spuščal v ves potek razvoja duhovniškega društva, kajti danes je stanje popolnoma drugačno, kakor je bilo včasih. Nekdo, ki je bil član duhovniškega društva, mi je rekel: Vidite, kako so se časi spremenili. Včasih smo bili mi tisti, ki smo se pogovarjali z oblastjo, zdaj ste pa škofje tisti, ki na-

šala tudi v javnosti pridobivati ugled, posebno še s tiskano besedo.

Nadškof Pogačnik je nadaljeval delo svojega prednika nadškofa Vovka in znan je, da je za njegovega časa prišlo časa prišlo do velikega dialoga z Versko komisijo, pa včasih tudi Izvršnim svetom, ko so na razgovore povabili vse škofo in so skupaj reševali mnoga vprašanja. Tako se je polagoma dalo marsikaj rešiti in zboljšati.

Po Pogačnikovi smrti leta 1980 pa je nastopila čista nova doba, ko je služba ljubljanskega nadškofa prevzel sedanji nadškof dr. Alojzij Šuštar, ki je bil prej 36 let v tujini, sprva kot študent v Rimu, potem pa je, najprej kot bolnik, ostal v Švici, kjer je dobil različne službe. Vabili smo ga v domovino in v začetku leta 1977 se je vrnil. Prišel je kot popolnoma nov človek, lahko bi rekli tudi: med vojno neomadeževan; prišel je z veliko razgledanostjo: poznal je, izobražen teološko in tudi v vseh drugih oziarih, ne samo razmere v Švici, ampak po vsej Evropi. Tako moram reči, da je z njim nastopila neka nova doba **navzočnosti Cerkve** v Sloveniji. Oblasti so nehote morale Šuštarja spoštovati, jemati zares njegove sodbe, njegovo besedo, saj vemo, koliko različnih intervjujev je moral dati v tem času. Danes lahko rečemo: Cerkve je postala spet živo prisotna med nami.

Ne smemo pa biti preveliki optimisti in pozabiti na to, da je še vedno naloga partije, da Cerkev ponižuje, zmanjšuje njen vpliv in polagoma čimveč ljudi odvrne od Cerkve in od vere. Nadalje ne smemo pozabiti na desetletja dolgo ateistično vzgojo v naših šolah; ta se pozna še danes. Tudi danes; sicer moram reči, da ne v tako ostrih obrisih kakor včasih, vendar pa je še vedno tu in tam čutiti to ostro ateistično propagando, zaničevanje Cerkve in vere v vseh šolah, od osnovne do univerze. Naša oblast je spoznala, da je Cerkev velik družbeni dejavnik, ki ga je treba upoštevati in ki lahko s svojo etično vzgojo ljudstva, kakor je rad poudarjal pokojni nadškof Pogačnik, tudi v našem času prispeva svoj delež k splošni državljanski vzgoji ljudi.

Zanima Vas tudi vprašanje, kako da je tista zunanja pripadnost Cerkvi, kljub temu, da danes Cerkev pridobiva ugled, po letu 1960 polagoma začela upadati, to se pravi manjši je obisk nedeljskega bogoslužja, prejemanja zakramentov itd., kakor nam govori pastoralna sociologija. Tukaj moram reči, da nisem strokovnjak in bi težko globoko posegel v vse vzroke. S to stvarjo se ukvarjajo naši državni, pa tudi naši cerkveni sociologi.

Gotovo je eden od vzrokov upadanja aktivnih vernikov v naših cerkvah ta, da je tista starejša generacija, ki je bila še strogo

vzgojena v izpolnjevanju zapovedi, cerkvenih in božjih, in se je tega kljub vsemu, kar se je dogajalo med vojno, držala in vztrajala v zvestobi do Cerkve, še naprej izpolnjevala svoje dolžnosti. Ljudje so govorili: V cerkev hodimo zaradi Boga. Teh ljudi pa je vedno manj, prihajajo pa nove generacije. Te se težko tesno vključijo v cerkveno življenje, kakor so se tisti, ki so zrasi in bili vzgojeni v popolnoma drugačnih razmerah. Tudi če ostanejo neke v sebi verni, pa ne jemljejo tako zares cerkvenih zapovedi in aktivne udeležbe v življenju Cerkve. Gredo v cerkev tu in tam, za velike praznike itd. Vemo tudi, da se je človek v tem času v okolju, v katerem živi, ne samo pri nas, ampak tudi v svetu, posebno še v Evropi, zelo spremenil. Človek postaja, zavedajoč se svoje svobode, vedno bolj samozavesten in si ne pusti tako zapovedovati kakor včasih. Torej je odstotek ljudi, ki na zunaj še kažejo svojo pripadnost tradicionalni katoliški kulturi — posebno se je to pokazalo lani ob prizadevanju za praznovanje božiča — bistveno zvišan. To je gotovo eden izmed vzrokov. Drugo pa so razna duhovna gibanja, ki se pojavljajo med današnjo mladino, vemo pa, da ta duhovna gibanja mnogokrat iščejo čisto svoja pota, da se težko vključijo v Cerkve kot organizacijo, kot vidno družbo in zato mladih ne bomo nikoli več dobili v tako velikih

množicah v cerkev, kakor pa je bilo to včasih, ko se je po končanem verouku vse kar nekako avtomatično prelivalo naprej v aktivno življenje s Cerkvijo. Mladim moramo pač zaupati, upoštevati njihovo stremljenje, njihova hotenja; mnogi so razočarani nad materialističnim svetovnim nazorom, vedo, da jih ni osrečil, da ni osrečil družbe, in iščejo druga pota, vendar pa ta še niso povezana z aktivnim življenjem v Cerkvi.

Mislím pa, da naši sociologi, tako oni z državne univerze kakor naši pastoralni sociologi, te stvari zelo resno preučujejo in velikokrat vidimo, kako se rezultati ujemajo. Čeprav je znano, da je ta odstotek zunanje pripadnosti Slovencev tradicionalni katoliški kulturi porastel tudi zato, ker so v zadnjem času, kakor vemo, ljudje v mnogih stvareh zgubili strah. Gotovo morajo sociologi priznati, da je bil strah izredno pomemben dejavnik in je vplival na posameznikovo odločitev ali bo tudi na zunanji pokazal svojo vernost ali ne. Ta demokratizacija, počasno spreminjanje naše družbe v večjo demokratičnost, večjo svobodo — kaj vse lahko danes napišemo, česar včasih še misliti nismo smeli — vse to gotovo vpliva, da so ljudje zgubili strah, da si upajo tudi na zunanji pokazati to pripadnost, čeprav se še niso povsem vključili v aktivno cerkveno življenje.

Ko v naši sedanji vedno bolj

demokratični družbi razmišljam o zboljšanih odnosih med oblastjo in Cerkvijo, me kot pričo nekdanjih dogodkov posebej motijo mnoge stvari, še prav posebej pa spomenik, postavljen med stolnico in škofijo, ki, sicer z odbitim prstom, kaže na škofijo kot velikega medvojnega krivca. Spomenik je bil postavljen v tistih časih, ko je na vsak način bilo treba kazati „notranjega sovražnika“. Postavili so ga v spomin na demonstracijo žensk, ki so med vojno množično organizirale protest zoper krivično zaprte ali internirane moške in sinove. Na njem je popolnoma zlagan napis, namreč, da je dal škof te ženske razgnati s policijo. Vodiči, ki vodijo obiskovalce po Ljubljani, navadno pripeljejo skupine tudi pred ta spomenik in ga razlagajo. Slišali smo že, da je vodič rekel: Na tem mestu je dal škof streljati na ženske. Če grem sam kdaj mimo, ko vodič razlaga, si ne morem kaj, da ne bi stopil zraven in povedal, da je ta napis v resnici spomenik laži. Zgodilo se je, da je vodič pošteno rekel ljudem: No, sedaj ste pa slišali drugo stran resnice.

Kaj je dejansko bilo s to demonstracijo žensk? Spominjam se, da so bile za časa Italijanov take demonstracije dvakrat. Ženske so se vedno zbrale najprej v Zvezdi pred vojaško komando generala Robottija, nato so šle pred vladno palačo na Prešernovi cesti pred visokega komisarja Gra-

ziollija in tam so jih že začeli razganjati z vodnimi curki. Po Resljevi cesti so prišle že vse moške pred škofijo. Prvič je menda škofijski hišnik zaklenil glavna vrata, ko so začele vpiti pred hišo. Škof je imel stanovanje prav na nasprotni strani in za demonstracijo ni vedel, kaj šele, da bi klical policijo ali gasilce, naj jih razzenejo.

Drugič so prišle ženske po isti poti. Spet so jih dali Italijani polivat z vodnimi curki. Vse razburjene so prišle štiri delegatke v škofijsko pisarno in zahtevale, naj jih peljem k škofu. Šel sem k škofu, ki spet ni nič vedel o demonstracijah, in mu povedal željo teh štiri žensk, da bi jih sprejel. Rekel mi je, naj jih kar pripeljem. Res sem jih pripeljal in škof jih je lepo sprejel. Začele so s svojimi prošnjami, naj vendar intervenira za zaprte in internirane. Škof jim je mirno pripovedoval, kaj vse je že storil za rešitev zaprtih, obsojenih in interniranih. Saj se je dogajalo, da je kakšen dan podpisal kar po 70 prošenj. Prosil je za vse brez izjeme, tudi za komuniste. Saj je znano, da so Italijani govorili: Na škofova priporočila ne smemo nič dati, saj on prosi tudi za komuniste. Škof je vzel svoj običajni notes, kamor si je zapisoval imena, za katera so prosili intervencije, in si zapisal tudi želje teh žensk. Jaz sam sem jih pospremil iz hiše. To je vsa resnica, vse drugo je laž. In na tej laži

stoji tudi spomenik med stolnico in škofijo. Kolikokrat so nam že hrvaški obiskovalci spodnesli: Pa pravite, da imate pri vas odnose z oblastmi urejene in dobre, kako da ne morete odstraniti tega spomenika? Ko smo leta 1964 delali nov tlak okoli stolnice, je bila edinstvena priložnost, da bi stari častitljiv kamen, ki so ga zaradi tega spomenika odstranili, postavili nazaj, in spomenik, ki je dejansko postal odlagališče za pse in pijance iz bližnje gostilne, naj bi se umaknil. S to prošnjo sem šel — ko je bil nadškof Pogačnik na koncilu — k predsedniku Verske komisije Borisu Kocijančiču in sem mu vso zadevo razložil. Zelo pozorno me je poslušal in rekel, da razume naš protest, toda zaradi množičnih organizacij se boji kaj ukre-

niti. Tako ta spomenik stoji še danes in zgovorno priča, kako težko je tudi našim oblastem priznati, kaj šele popraviti, kakšno krivico.

Druga stvar, za katero bi človek želel, da bi se kam premaknila, so duhovniški procesi. Vemo, da je oblast že marsikatero krivico popravila, ne mislim samo na dachauski proces. Zdi se mi, da bo prišel čas, ko bo le treba priznati, da je bilo veliko duhovnikov po vojni obsojenih popolnoma po nedolžnem. Mnogi procesi so bili z vso stalinistično tehniko sprovcirani, skonstruirani, ker je to takrat služilo utrjevanju oblasti. Kaj naj rečemo recimo o primeru frančiškega brata z Viča, ki je odsedel dve leti samo zato, ker so ga na Ozni prisilili, da je podpisal izjavo, da bo samostanski špijon za viški samostan. Ker je to povedal svojemu predstojniku, so ga klicali na odgovornost. Priznal je, da je svojemu predstojniku povedal resnico. Bil je aretiran in na tajnem procesu obsojen na dve leti zavora zaradi izdaje državne tajnosti. Kaj vse bi vedeli povedati duhovniki, ki so leta in leta presegli v zaporih, ko do konca niso vedeli, zakaj so tam. Mislim, da je čas, da se tudi te stvari enkrat jasno povedo. Saj so še živisti, ki so procese pripravljali in inscenirali popolnoma po stalinističnih metodah. Kako je bila nato v zaporih organizirana špijonažna služba, kako so nekega du-

hovnika tako izstradali, da je imel stalno privide o svojih z-sliševalcih in je potem delal to, kar so od njega zahtevali. Čas, ki je šel mimo, je kot najboljši zdravnik marsikaj pozdravil, duhovnik mora to vzeti kot del svojega poslanstva, a resnica bi le morala priti na dan, če nam gre res za to, da se odpiramo v demokratično družbo.

Kako ocenjujete „herezijo“ Edvarda Kocbeka pred vojno in po njej? Kako je nanj gledala — denimo v sedemdesetih letih — uradna Cerkev? Ali je po Vašem prepričanju v današnji Cerkvi njegov vpliv občuten?

Glede Kocbeka moram reči tole: Študentje smo ga spoštovali kot velikega, nadarjenega pesnika. Naš pokojni nadškof Pogačnik, ki je bil tudi sam upoštevan pesnik, je bil njegov mladostni prijatelj. Po Pogačnikovi smrti sem v njegovi zapuščini našel korespondenco s Kocbekom — tudi kasneje nista pretrgala vezi.

Torej pesnika Kocbeka smo zelo spoštovali. Ko pa je v tistem ozračju, ki sem ga že prej enkrat opisal, ozračju, polnem strahu pred stalinistično revolucijo in komunizmom, prevladalo naše javno mnenje v Cerkvi, je njegov članek „Premišljevanje o Španiji“ vzbudil najprej veliko pozornosti, nato pa tudi obsodbo. Ta njegov članek je moral škof Rožman pod vplivom raznih pritiskov v Škofijskem listu celo ob-

soditi in od takrat je Kocbek med nami veljal za neke vrste „heretika“, ali vsaj ne za tistega zvestega katoličana, ki bi podpisal linijo Cerkve. Ko se je Kocbek kot krščanski socialist priključil OF in nato odšel v partizane, so pač nanj na naši strani gledali kot na tistega, ki gre dosledno za svojim prepričanjem, ki ga je pokazal v Premišljevanju o Španiji, vendar smo mnogokrat slišali: Kocbek je pač pesnik, in kot pesnik ni poklican, da bi bil tudi politik in se zaradi tega lahko zelo moti.

Toda mislimo, da Vas bolj zanima Kocbek potem, v sedemdesetih letih. Omenil sem že, da je imel stik s pokojnim nadškofom Pogačnikom in da je velikokrat pokazal izredno veliko dobre volje s svojo odprtostjo, s svojim kritičnim gledanjem na vse dogodke nazaj, tja do Dolomitske izjave, začel je kritično presoјati in o tem tudi javno govoriti, da je potem tudi na strani Cerkve naletel na veliko bolj pozitiven odmev. Hkrati je prevzel tudi predavanja za naše študente pri velikonočnih konferencah v uršulinski cerkvi In tako dalje.

Ko je bil že bolan, je nekoč izrazil željo, da bi se rad srečal s škofi, in tako sva ga z nadškofom Šuštarjem obiskala na njegovem stanovanju. Tega obiska je bil silno vesel, ves navdušen je razlagal o svojih načrtih, kazal svoje zapiske, dnevnike... in sploh sta naju z ženo Zdravko ze-

lo lepo sprejela in bila izredno hvaležna za ta obisk.

Potem je Kocbek umrl in so prišli nadme, posebno dr. Trstenjak, njegov veliki prijatelj in sošolec, naj bi ga pokopal. Nadškof Šuštar je bil takrat na Dunaju na konferenci, telefoniral sem mu in dobil vtis, da bi ga on sam pokopal, če bi bil doma. Zato sem se tudi jaz odločil, da opravi pogrebne obrede. Vem, da sem se s tem mnogim zameril, posebno v inozemstvu, nekateri so me javno napadali in niso mogli prenesti tega, da sem pokopal bivšega

partizana. Jaz pa sem gledal v njem kristjana, ki je v zakristiji uršulinske cerkve pokleknil pred duhovnika in prosil za spoved, „da bi s čistim srcem lažje govoril v cerkvi“.

Kocbekov vpliv je med današnjo katoliško inteligenco še vedno velik. Gotovo je, da uživa spoštovanje zaradi svoje doslednosti in odkritega stališča v zadnjih letih življenja.

Vprašanja zastavili:

Dimitrij Rupel

Jože Snoj

Spomenka Hribar

NA BLEDU

Z romarskim čolnom
pesem plava,
poletava
nad jezerom.
Zvonček Marijin plaka in prosi,
molitve nosi
pred božji tron.
Kaj so prinesla ta srca s seboj!
Plaho, zaupno pred teboj,
o Marija,
so razgrnila
vso domovino:
s temi srci so polja, gorice,
žito in vino,
nše dežele ponižne vasice,
skrite koče,
v njih porodnice,
v svoji revii
k tebi kličeče.
S temi srci so dvori in hlevi,
voli in krave,
in pastir in bela čreda
z mirnimi očmi te gleda

iz daljave.

Vse težave,
ves svoj znoj
plaho, zaupno so razgrnili,
vse razkrili
pred teboj.

Glej, Marija,
mati presveta,
srce poeta
drug je tvoj.

I krog njega se gnete usoda
mojega roda,
k meni roma domovina
od vseh strani.

O, da bi bila
pesem moja
kot je tvoj zvon!
Da bi čutila,
da bi nosila
na svoji peruti,
kar misli, kar čuti,
kar vriska, joče,
kar hoče dom...

Oton Župančič

Nekje je luč

(Maj 1945)

(Partizanski) vrh je odšel, da si v Ljubljani in iz Ljubljane porzdeli visoko doneče funkcije v novem sistemu... In da uveljavi tisto svobodo, za katero se je boril — svobodo tudi za omejevanje svobode drugače mislečim — ter vzpostavi, uzakoni in zavaruje takšen red in mir, v katerem je moč nemoteno vladatai in se ne bati, da bi kdo kdaj predložil račun.

Preden pa je došel v center, odložil masko in začel šteti lsta svoje zgodovine, se je zgodilo nekaj pretresljivega.

En cel kos naroda, odrezan od temena do dna, se je vzdignil na pot umika proti planinam, preko planin. S temi tisoči, ki so krenili v nepoznan svet — drugačni rasti, drugačnemu zorenju naproti — in jih je zmagovalec videl lahko le v hrbet, so bili vsi stanovalci: preživeli politični vodniki, škof s številno duhovščino, ljudje vseh izobrazbenih stopenj in poklicev — pravniki, šolniki, umetniki, študenti, kmetje in delavci z družinami, fantje in dekleta — na kolesih, peš, na vozovih.

Razen teh tisočev pa so se ko sivomodre lise strnjeno pomikali proti Karavankam in čeznje še drugi tisoči: domobranski bataljoni, ki jih je nevidno zasenčevala perut otožnega angela. S

prevaro vrnjeni z Vetrinjskega polja bodo ti vojščaki, ti fantje in možje — Belokranjcev bo med njimi kakih dvesto — prej ko v treh mesecih drug za drugim pokonci prejeli strahotno obhajilo smrti iz zmagovalčeve roke ter omahnili v jame in brezna domovine. Njihovim ostrmelim svojcem bosta preostala samo jok in molitev; a zgodovinarji bodo čakali, kakteri heroj si bo za tisti pokol upal prevzeti odgovornost.

Temelj, na katerem bo stala nova hiša, je bil tako zacementiran.

Si je Fronta ob rojstvu želela takšno zmagoslavje?

Najbrž ne.

Toda kaj je mogla s skrajno nepopustljivostjo in oblastiželjnostjo svoje vodilne sile, komunistične stranke, z zastraševanjem, grožnjami, nasilji in umoriti doseči drugega kot vse domače nasprotnike nagnati v nehoten, za obče gledanje izdajalski položaj: v iskanje naravne pravice do osebne in občestvene samoodrambe na rodni tleh pri pri osovraženem okupatorju, v neizbežno zunanje sodelovanje z njim — in jih potem, na sramotni odrom postavljene, zapečatiti? Ali pa v njih vsaj nez upljivost do sebe same zbuditi?

Tako je nekatere spravila s sveta, druge pa je spravila iz do-

movine ter jih primorala — razpršene po tujih deželah, pod drugimi zvezdami, v drugačnem podnebj — pol življenjske moči porabiti za uživanje v novo okolje in za učenje novih jezikov, prilagoditi imena in priimke tujim pisavam, stati v pozoru ob tujih himnah, žvečiti pelin domotožja, premagovati spomine na Evropo, brezmočno gledati, kako se že kri prvega roda meša s krvjo tujine, obenem pa vedeti: „Nismo se motili: domovino je doletela nesreča, ki smo se je bali.“

Zdaj je Fronta z elito na čelu imela v svojih rokah tisto, na kar je štiri leta noč in dan mislila in za kar ji nobena žrtev ni bila prevelika: vso oblast.

Božanstvo Vsa oblast v imenu vse odgovornosti postavi na čelo institucij svoje najzvestejše. Oni vodijo vzgojne in kulturne zavode vseh stopenj ter usmerjajo tisk, radio, televizijo, gledališče, film. A pglavitna skrb velja najdragocenejšemu. dedičem slave, nadaljevalcem poti.

Njegovi zapovedi sta dve, dasi druga le prvo dopolnjuje: „Spoznaj in uživaj ta svet! Ne glej drugim in drugače ko predse in vodoravno, saj zgoraj in onkraj ni nič!“

To zlato božanstvo podkupa ali duši nasprotnike in nagraja slavlilce. Zgradi si svetišča, kapelice in znamenja ter uvede praznike, svečenike in liturgijo po svojem okusu, v svoje povelice, v kajenje svojemu imenu.

Uradni zgodovinarji vejo, kaj so dolžni: učiti resnico, ki je povolji božanstvu — in je lahko laž ali polresnica — a vsako drugo zamlčevati. Pa tudi varuhi zakona, po katerem se je podnikom prepovedano „vznemirjati“, budno pazijo, da ne bi iz gladke sive gorske stene preopazno pogrnali bledordeči nageljčki drugačnosti.

Kristjana, ki sta oblast še posebno pogosto imela v mislih — Tone Fajfar in Edvard Kocbek — nista bila med vojvodi, ki so na žrebcu zgodovine slovesno vjezdili v Ljubljano: opravljala sta vsak svojo službo v beograjskem zatišju. Nista torej užila sladkosti devetomajskega trumfa. Prvi je z mnogimi tovariši šel do kraja, sprejel je novo vero in stopil v novo cerkev. Drugi je osamljen izpil žolč poraza in ostal živa priča petletja, ko se je podoba prihodnosti spočela s pesmijo in sanjami ter končala s solzami srca.

Ako namreč dvajset do trideset tisoč bratov in sester enega najmanjših evropskih narodov iz odpora, protesta in straha pred osvoboditelji vse pusti in se umakne v tujino, a tisoči drugih, ki ne zmorejo ločitve ali so že v pasti, sklonijo hrbet in glavo ko pred neurjem, zagrne slavolok zmage senca in ostane na njem.

Senca pa spričuje, da je nekje luč.

Vinko Beličič

In življenje teče naprej...

(iz begunskega dnevnika)

11. decembra 1947

Vendar en svetel žarek! Koroški list „Die Neue Zeit“ danes po jugoslovanski tiskovni agenciji Tanjug sporoča, da je jugoslovanska vlada odpovedala pogodbo, sklenjeno 8. septembra t. l. na Bledu o repatriaciji jugoslovanskih preseljenih oseb v britanski zasedbeni con v Avstriji. Morda se s tem v doglednem času tudi mojim in meni položaj olajša. S tem je tudi končan silen pritisk za repatriacijo in z njim združen nečloveški postopek z begunci.

Čemu, zakaj ta odpoved pogodbe od jugoslovanske strani? To nas zdaj zanima. Ali imajo jugoslovanske oblasti zopet kaj novega za bregom ali pa so Britanci zvabili Jugoslovane v past in niso hoteli dogovora izpolniti tako, kot so Jugoslovani pričakovali?

14. decembra 1947

Žena je vesela, da pridem iz bolnišnice. Še bolj pa sta tega vesela otroka. Morda nam bo pa le uspelo, da se do božičnih praznikov uredimo.

16. decembra 1947

Danes sem zapustil bolnišnico v Seebodnu. S primarijem dr. Ku-

kuschom sem se lepo poslovil. Kmet Tangerner me je prav ljubeznivo sprejel. Prav ko sem stopil v taborišče, sem se srečal s prijateljem Lojzetom Ambrožičem, ki mi je povedal, da je taboriščni komandant mnenja, da se bomo vsi izgnanci lahka v kratkem vrnil nazaj, vendar mora čakati na povelje od zgoraj.

18. decembra 1947

Dr. Meršol me je sprejel v taboriščno ambulanto, ker moram biti — po njegovem mnenju — še najmanj dva tedna v postelji. Poskrbeti si moram živilsko nakaznico. Poskrbel mi jo bo prijatelj Lojze. Tako je obljubil in on besedo drži in izpolni.

22. decembra 1947

Anica Dolenčeva mi je opoldne povedala, da me je včeraj Jože Novak napadel v ljubljanskem radiu. Torej je že doma! Zamorec je svojo dolžnost opravil, torej lahko gre! V taborišču je bil njihov glavni zaupnik in obveščevalec, hkrati pa je opravljal tudi za FSS enako službo. Zdaj bo doma med našimi ljudmi opravljal enako službo ovaduha. Ko bo postal med ljudmi nemogoč, bo dobil zaslužen brc. V omenjenem napadu si je privoščil tudi msgr. Škerbeca in dr. Vračkota. Ozmerjal nas je s hujskači in zločinci.

„Kje so tiste stezice,
ki so včasih bile...“ (Jože Beranek)

Vendar bodo vremena Kranjcem se zjasnila, jim milejše zvezde kot dozdej sijale. Tudi „tovariš Jože Novak“ bo dobil zaslužen plačilo.

24. decembra 1947

S strahom pričakujem sv. večer. Dogovorili smo se, da se ob 6. zvečer snidemo v Francitovi bolniški sobi, tam bomo skupaj obhajali sv. večer. Prišli smo skupaj.

V sobici je skromen božični drevešček s papirnatimi obeski in pod njim skromne papirnate jaslvice, da je vsaj majčkeno božičnega spomina. Komaj smo se dobro posedil, so nas že pregnali iz sobice, češ da prideta koman-

dant in miss Meredith obiskat bolnike. Nas ne smeta videti. Pa ju ni bilo takoj. Čudno obnašanje osebja. Otrok je z vednostjo in dovoljenjem miss Meredith in tudi z vednostjo komandanta na zdravljenju v taboriščni bolnišnici in mi imamo vendar pravico za tako priliko otroka obiskati. Ko so otrokom v gledališču delili božične darove, je otrok jokal. Vendar ne bi bilo prav, da bi iz tople postelje in sobice šel v mrzlo dvorano.

Okrog sedmih zvečer je bila božičnica za vse bolnike, ki so mogli vstati. Odšli so v večjo žensko sobo, kjer je bil postavljen kar precej velik božični drevešček. Prižgali so lučke in mladinci iz Mladinskega doma so pod vodstvom Rudija Kneza prav lepo zapeli nekaj božičnih pesmi. Spremljal jih je na harmoniko. Nisem se mogel vzdržati, solze so mi zalivale oči. Marsikak žalosten božič sem doživel v svojem mladem življenju, a tako grenkega pa še ne. Tudi žena in hčerka sta v svoji mrzli sobi prejokali ves večer. Nikamor nisem šel in nikomur nisem praznikov mogel voščiti. Po božičnici sem zlezel v posteljo.

V Novo leto z novim upanjem

3. januarja 1948

Novo leto se je začelo z novimi razočaranji. Zjutraj, ko sem se prebudil, je prišla v sobo dobra sestra Ivanka in povedala, da so angleški vojaki spet blokirali ta-

borišče. Razpostavljeni so bili že ob treh zjutraj, s preiskavo pa so začeli ob petih zjutraj in je trajala do devetih dopoldne. Vzeli so 4 Slovence in jih odpeljali v koncentracijsko taborišče Wolfsberg. Prišli so tudi v bolnišnico, a so pogledali samo v otroško sobo in odšli.

Tudi po tem neprijetnem dogodku sem vdano Boga prosil, naj nas skoraj reši takih stisk in skrbi in mi vrne samostojnost. Zdaj sem pravzaprav popolnoma samostojen, a nič ne morem. Vendar trdno upam, da se bo vse še lepo uredilo. Novo leto 1948 bo gotovo prineslo konec te negotovosti in neprestanega strahu. Naša in z njo tudi moja usoda se bo obrnila. Minulo leto je bilo eno od najtežjih, ki je nam vsem prineslo zelo veliko trpljenja. Že od srede aprila sem imel slutnje, da se bo nekaj hudega zgodilo, ker brez političnega razloga me niso pognali iz taboriščne službe. Že tedaj je bilo to znamenje, da nas bodo enkrat zabrisali iz taborišča, da nas zlomijo.

5. januarja 1948

Na vse zgodaj je prišla k meni v bolniško sobo vedno pogumna in požrtvovalna bolniška sestra Irena in me opozorila, da sem baje tudi jaz na listi in da me bodo morali v primeru kake nove preiskave bolje skriti. Čudni občutki se me polaščajo. Če ne bi bila Irena, bi dejal, da jo je nekdo potegnil, da me ostraši. To dekle

je preveč hudega prestala in mnogo tvegala in po svojem odkritem značaju in po veliki srčni dobroti tega ni sposobna. Tudi ne morem verjeti, da bi se kdo upal to dekle izposoditi za take bridke šale in potegavščine. Ona je bistra in marsikaj odkrije, kar je drugim prikrito in jim ostane prikrito.

Imam popolnoma mirno vest in sem pripravljen na vse, kar naj že pride. V božjih rokah sem in čez moje moči tudi mene Bog ne bo preizkušal. Naj bo že moje ime na kakršnikoli listi, moja vest je čista. Tudi me navdaja neko sluteno prepričanje, da je najhujšega preganjanja in trpljenja konec. Vesel pa sem, ko vidim in spoznavam, kako me spremljajo s svojo skrbjo dobre duše. Zelo sem junaški Ireni za to dobrohotno obvestilo hvaležen.

7. januarja 1948

Hčerka je dobila od osebno še nepoznane prijateljice Rite ljubeznivo pisemce. Ta mala z veliko ljubeznijo pisana pisma so nam v veliko tolažbo. Kakor sončni žarek po dolgih mračnih dneh posijejo v to naše žalosti in stiske polno življenje.

12. januarja 1948

Miss Meredith po ambulanti stika za menojo. Primarij mi je dal v lepih besedah razumeti, da si bom moral poiskati novo zatočišče. Danes so mi spremenili ime

„Tam na vrtni gredi raste rožmarin, priidi ob slovesu “ (Jože Beranek)

v Perme Franjo, roj. 22. 10. 1906, po poklicu sluga. Stiska se bo še nadaljevala. Nekdo mora miss te zadeve nositi na nos. Imam nekoga v mislih, a rajši imena ne zapišem. Mislim, da nisem daleč od resnice.

30. januarja 1948

Opoldne sem vstal in šel za barakami na obisk k ženi, ki šiva pri gospé dr. Pucevi v baraki št. 1. Komaj sem prišel do 9. barake, mi je na vsem lepem na poledeneli cesti spodrsnilo, da sem padel in si zlomil desno roko v zapestju. Takoj sem začutil silno boleči-

no in obšla me je močna slabost. Dr. Meršol in dr. Rjahnin sta mi roko naravnala in dala v deščice.

Čudno naključje. Včeraj me je hčerka dvakrat iskala in danes tudi, da bi mi povedala, da mame ni pri Pucovih. Nisva se našla.

31. januarja 1948

Danes so me z ambulatnim avtom prepeljali v bolnišnico v Beljak. Ob 12.12 so me položili in privezali na operacijsko mizo. V narkozi so mi naravnali zlomljeno roko. Dali so mi mavčevo manšeto. Oskrba v bolnišnici je skrbna in dobra. Na moji desni leži domobranski invalid Jožef Janez, na levi Bergant, dva Madžara in en Avstrijec.

Röntgen je pokazal, da je kost lepo in pravilno naravnana. Ko sem se po nekaj dnevih vrnil domov, nisem šel več v taboriščno bolnišnico. Poiskal sem si zatočišče v 36. baraki, kjer imam popoln mir, pa čeprav sem v bližini zverinjaka (študentovskega dijaškega bivališča). Tukaj imam tudi mir pred obiski miss Meredith, ki se tega kraja naravnost ogiblje zaradi študentov in njihovih muzikalnih in pevskih podvigov. Dobri prijatelj Lojze je vse poskrbel tudi v pogledu prehrane in skrbi še naprej. To je pa še staro orlovsko prijateljstvo!

22. februarja 1948

Dr. Meršol mi je danes snel

mavčevo manšeto. Roka je sicer v redu, je pa neokretna, precej trda. Vsak dan jo kopljem in obsevam in mi jo masirajo v taboriščni ambulanti, seveda z vednostjo mis Meredith. Tako postaja roka vsak dan mehkejša in trdnjša. Dovoljenja za vselitev v taborišče medtem še ni, čeprav miss stalno govori, da se bomo vsi vrnili v taborišče, ker je blejski dogovor zgubil veljavo in jugoslovanska misija nima več vstopa v taborišče.

8. marca 1948

Danes sem se z družino vselil v barako firme AIKA, ki ima v najemu te nekdanje Autobahn-barake. Najemniki hočejo, da jim prinesem občinsko dovoljenje, da mi je tudi od te strani dovoljeno bivanje.

Selitev je potekla gladko in miss Meredith mi je za preselitev dala na razpolago svoj službeni voz za ves dan in dovolila, da iz sobe, ki sem jo poprej imel, odpeljem vse potrebno: omaro, mizo, stole in postelje. Nerazumljiva je ta ženska. Med nama nikdar ni bilo posebno prijaznega razmerja. Zdaj je bila na vso moč ljubezniva in ustrežljiva. Stanovanje ni še povsem prosto. Neki Hrvat ima še v sobi posteljo in nekaj umazanih cunj. Pred nami je tukaj stanoval dr. Franček Žebot, ki je z družino skrivaj odšel v ameriško zasedbeno cono. Če Hrvat pride, se bom z njim že pogovoril, saj ne spi tukaj.

10. marca 1948

Z županom v St. Petru v Edlingnu sem imel hudo bitko za stanovanje in živilske karte. Stanovanje bi mi še nakazal, a branil se je dati živilske karte. Bil je izredno trd. Ko sem mu vso svojo življenjsko zgodbo pojasnil, se je omehčal in mi je rekel: „No ja, vi ste politično preganjan človek, zato vam moram in vam bom pomagal.“ Možakar je star socialdemokrat in stric Tangernice. Ko je zvedel, da oba z ženo delava pri Tangernerju, je bil ves drug. Ko je Tangernica zvedela, da iščemo stanovanje, nas je prosila, naj mu ne povevmo, da stanujemo sedaj pri njej.

France Pernišek

.....

V CERKVICI

Nad hribi gor pogrmeva,
dežek zemljo pojí.
Roža planinska vzdrhteva,
z neba mavrice lok visi.

Cerkev med ciprese se stiska,
v njej Mati božja živi.
Vsi prosijo, kličejo, srce jim
vrisa
v pesmi goreči, čujte, kako doni!

Oprt ob težka vrata poslušam,
kdaj bo pesem izpeta.
Potem me vsega prevzame,
pritegnem vdano še jaz:

Presveta!

Jože Krivec

S Prešernom pod Južnim križem

Iz predavanja univ. prof. dr. Andreja Finka na 22. študijskih dneh
Draga '87 5. septembra 1987.

S Prešernom pod Južnim križem. Da, tudi pod Južnim križem odmeva pevčev glas, vse od tedaj, odkar je v Argentino v prejšnjem stoletju prišel prvi slovenski človek. Močnejše je zapel pevec, ko so v dvajsetih letih pripeli begunci pred fašizmom. Najmočnejše pa je zadonela, ko smo se ob Srebrni reki ustavili begunski protikomunistični Slovenci, ki smo bili kulturno najboljše opremljeni ter intelektualno in duhovno dobro oskrbljeni.

Naš eksil je imel najbolj travmatičen izvor.

Druga svetovna vojna je odprla za Slovence novo trpeče poglavje zgodovine. Takrat se je začel proces, ki je Slovence zaznamoval s smrtjo in ločitvijo. Takrat je bilo za nas gorje rojeno, pa ne samo zaradi vojne same. Navsezadnje smo vojn doživeli veliko in obstali. Tudi nismo trpeli samo zaradi razkosanosti našega ozemlja, ki smo jo tudi že poznali. Gorje je bilo rojeno predvsem zato, ker nam je v najhujši vojni vihri skočil v hrbet tuj element, ki je začel boljševiško revolucijo in se nam danes kaže v svoji dejanski barbarskosti.

Na tak način je, izrabljajoč okvir druge svetovne vojne, marksizem-leninizem v najpristnejši

verziji izrabil kritični trenutek, da je začel bratomorno socialno revolucijo, ki je ljudstvo ni potrebovalo, še manj želelo. Vsiljena mu je bila, in kar je najhujše, vsiljena s Slovincem najdražjo besedo svobode. S pretvezo osvojenja se je sprožil najbolj okrutni boj za oblast, kar jih pomni naša težka zgodovina. Turki so bili tujerodci, tako kot fevdalci, ki so kruto zatrli kmečke upore, a med revolucijo je z enako krutostjo postopal do Slovence Slovenec. In to zgolj, da doseže oblast v službi mednarodne, še več; protinarnodne ideologije.

V Sloveniji leta 1940 ni bilo očitnih družbenih krivic, kot jih poznamo iz drugih dežel v prejšnjih in sedanjih dneh. Politično stanje ni bilo rožnato in se Slovenci v prvi Jugoslaviji še daleč nismo dobro počutili. Od tod protesti in upornost denimo zelenih kravat, Koroščeve punktacije in njegova konfinacija in splošno in neprestano nerazpoloženje do jugoslovanske politične tvorbe (posebno v dobi diktature), ki nam ni bila okvir, v katerem bi se naša narodna teženja izpolnjevala v zaželeni meri. V socialnem pogledu je bilo tudi marsikatero delo še neopravljeno, čeprav je združništvo že v dneh J. Ev. Kreka bistveno pripomoglo k izboljšanju

življenjskih pogojev kmeta in delavca.

Kljub vsem pomanjkljivostim pa stanje še daleč ni opravičevalo prelivanje krvi, ki ga je spočela komunistična partija, in to še posebej pri krvavečem poldrugem milijonskem narodu.

Zgovoren je tudi pogled na žrtve komunističnega nasilja. Koliko nemških ali italijanskih generalov in višjih oficirjev so ustrelili slovenski komunisti? Izvajali so komaj znatne napade iz zasede, da so izzivali okupatorjeve represalije nad prebivalstvom, ki so ga pa v najhujšem trenutku pustili brez varstva. Ali so s tem skrajšali za en dan dobo okupacije? Nasprotno, Turjak je bil porušen in zavzet tudi z italijanskim sodelovanjem. Brez topov in oklopnikov, s katerimi so ravnali tujci, bi ga partizani prav gotovo ne zavzeli. A resnični in glavni sovražniki komunistične partije so bili Slovenci. Prve žrtve atentatov komunistične partije so bili organizatorji demokratične ilegale in to še pred prvim oboroženim nastopom protikomunistične samoobrambe. Nikjer ni bilo razloga za te smrti, razen seveda v namenu partije, da čimprej izloči kar največ ljudi, ki bi zaradi svoje nacionalne prepričanosti bili lahko nevarni njenim internacionalnim in dejansko protinacionalnim namenom. Pojavila se je z imenom Osvobodilna fronta, ki je pod vodstvom Komunistične partije Slovenije za-

čela samozvani Narodnoosvobodilni boj. Spet torej svoboda, nam najdražja beseda. A za svobodo se ne sme nihče bojevati zunaj OF. Po KP je bil pojem svobode popolnoma monopoliziran. Samo komunisti so lahko pravilno umevali, kaj je svoboda, samo oni ocenjevali dejanja drugih, če so zadosti svobodoljubna in narodnoosvobodilna, samo oni so bili edini poklicani, da predstavljajo ljudstvo, in samo oni edini avtentični interpreti njegove volje. Vse, kar je bilo izven partije in njene kontrole, je bilo proglašeno za izdajalsko, protinarodno, kolaboracionistično, in če je bilo tako, je samo po sebi umevno, da je bilo treba take elemente iztrebiti, likvidirati. Revolucija naj bi to zahtevala. Seveda je pa bilo treba pred likvidacijo in v mnogih primerih po likvidaciji vsako žrtev proglasiti kot izdajalca. Partija je bila edina pristojna za take proglasitve in obsodbe, četudi nikakor ni predstavljala slovenskega ljudstva. Je bilo to sektaštvo? Čudno, da ni bilo „sektaštvo“ tudi na nasprotni strani. Ne, tam ni bilo sektaštva, tam je bilo vse izdajalsko in protinarodno, ne samo nekateri sektaši. Zato pa Borovo „v temelje, oboke, bombe, ekrazit. Jutri rdeči inženirji skozi slavoloke, novi svet gradit...“

Tukaj uporabim Franceta Bučarja trditev v Novi reviji, št. 57 (stran 153), da se je OF „pri svojih odločitvah sklicevala na to, da dejansko predstavlja voljo

praktično vsega naroda, razen neznanke peščice narodnih izdajalcev. S stališča naravnega prava si take pravice samolastno ni mogla prisvojiti, ker ni bilo nikarkršne možnosti, da bi tako domnevo kot stvarnost lahko preizkusila, tudi če bi, oziroma je, obstajala vrsta okoliščin, iz katerih bi se na to moglo sklepati. Obvstaja pa tudi vrsta okoliščin, ki navajajo na drugačne zaključke. Vsekakor je število tistih, ki so ob koncu vojne stali na nasprotni strani, tolikšno, da nikakor ne predstavlja zanemarljive količine.“

Tokoj, ko je OF nastopila, se je mnogo mladine hotelo vključiti vanjo iz najčistejših namenov bojevati se za svobodo svojega naroda. So pa tudi mnogi starejši to odsvetovali, ker se takrat še ni vedelo, kdo in kaj se skriva za lepim imenom. A kljub temu jih je mnogo šlo k partizanom. Veliko jih je od znotraj kmalu spoznalo pravi namen te fronte in so zato iskali priložnost, da se pridružijo Vaškim stražam in pozneje domobrancem.

Tukaj spet citiram Bučarja, ki prav tam nadaljuje: „... Poleg tega se z vstopom v partizane ni še vsakdo opredeljeval za tisto, kar je pozneje dobilo ime 'revolucija' in kar predstavlja družbeno ureditev po sovjetskem vzorcu. Opredeleževal se je kvečjemu za program OF za narodno osvoboditev, večina pa je celo za ta program zvedela v partizanih. Boj

za narodno osvoboditev in socialna revolucija sta dve povsem različni stvari. Ljudstvo v socialni revoluciji v **pretežni skoraj absolutni večini** (podčrtal A. F.) med NOB ni sodelovalo, saj take revolucije v tem smislu sploh ni bilo. Socialno revolucijo je izvajala KP šele po vojni, ko je prišla na oblast in iz scudeležbe pri oblasti izrinila svoje bivše zaveznike. Ali je ljudstvo vsaj po vojni podprlo socialno preobrazbo, ki jo je uveljavila KP, je vprašanje, na katero ni mogoče dati jasnega odgovora. Prej odklonilno. Ta preobrazba se je vršila v razmerah ostrega nasilja in diktature, zato o pravih reakcijah ljudi na tako vsiljevano preobrazbo ni mogoče zanesljivo soditi, še zlasti, ker je bilo javno dovoljeno samo strinjanje. Na nasprotno sodbo pa navaja že samo dejstvo, da se je ta preobrazba dogajala pod diktaturo. Ali je ta potrebna, če se s tistim, kar naj bi uveljavila, strinja pretežna večina ljudi?“ Tako Bučar.

Španski pregovor pravi: A buen entendedor, pocas palabras. (Kdor pravilno umeva, ne potrebuje veliko besed.) Dnes v osrednji Sloveniji veliko mislečih rojakov, in to bivših partizanov, prihaja do takih in podobnih ugotovitev, in če to prihaja na dan danes, pomeni, da je v srcih in razumu zorelo že dalj časa.

Politična emigracija iz teh rešnic živi in na njih gradi in povezuje z nasiljem pretrgano slo-

vensko pot k boljšemu jutri. Oklevetana in opljuvana, ranjena na telesu in v čustvih, oddaljena in izruvana iz slovenske grude sicer prostovoljno, a pod silo najhujših razmer, neprestano izpoveduje svojo zvetobo načelom, ki so usmerjala ravnanje prvotnih njenih članov med državljsko vojno, in zvestobo programu, ki se je izoblikoval v času zdomstva. Po nagnjenju in prepričanju smo odločeni, da branimo in gojimo svobodo, kakor je zrasla iz krščanskega pojmovanja osebe in se izoblikovala v zahodno evropskem parlamentarnem sistemu. Ta predragoceni dar narave posameznikom in skupnosti z ljubosumno čuječnostjo varujemo zase, tako kot ga spoštujemo pri vseh drugih. Prav zato, ker v domovini ni prave svobode, vztrajamo v zdomstvu, ker čutimo, da danes lahko domovino boljše ljubimo na tujih tleh, pa svobodni. Njej posvečamo vso svojo ljubečo skrb. Čeprav živimo v svetu, se zavedamo, da smo predvsem poklicani k reševanju in dopolnjujočemu oblikovanju slovenskega naroda, da bo mogel čimprej postati popolnoma enakopraven del organsko urejene svobodne skupnosti narodov.

V zdomstvu čutimo poslanstvo, čutimo breme, ki je pa tako kot svetopisemski sladki jarem. Ne glede na osebne križe, ki jih vsak od nas kot človek ima, naj to prizna in sprejme ali ne, imamo tudi v emigraciji skupni križ, ki

nam predstavlja istočasno težo in lahkoto. Slovenstvo nas dviga in vliva vedrine našemu življenju in mu daje smisla. Vedrine in tega smisla se zaveda vsak več kot pri človeku osrednje Slovenije. Smoter vsega našega delovanja in prizadevanja nam daje moči, da vsak dan svojega življenja v dvojnosti preživimo z občutkom, da pravzaprav spadamo nekam drugam, da smo sicer hvalležni in zvesti državljeni novih domovin, ki so nam v najtežjih dneh nudile svobodo, da pa obenem naravno težimo drugam. Meni osebno je vedno pred očmi dejstvo, da bi pravzaprav moral živeti danes denimo v Ljubljani. Imam neprestan občutek, da me neka neznanska sila privlačuje in veže na Slovenijo. Veže, pravim, a veže odrešujoče, ne bremenilno. Z zvestobo pravemu tisočletnemu krščanskemu slovenstvu se počutim povsod doma. Rekel bi, počutim se suverenega. Moje slovenstvo je bistven element moje osebnosti. Tudi če bi iz priložnostnih razumskih razlogov hotel kdaj molčati o tem, samo udari na dan. Vsemu prizadevanju in zavesti dajejo podlago prej povedane vrednote.

Prešeren je simbol slovenstva, simbol takrat in sedaj trpečega slovenstva, simbol poezije, simbol naših stoletnih upov in strahov, pa tudi simbol v trpljenju prekaljene vedrine, ki je sposobna v idejah in obliki kristalne Zdravljice.

Andrej Fink

Naše poslanstvo

(Na sestanku Zedinjene Slovenije za javne delavce 12. 10. 1987)

Zakaj smo v Argentini?

Zakaj Slovenci, polni slovenske zavesti in čuta soodgovornosti za narodovo usodo, razglabljam o njej, tisoče kilometrov daleč od narodove glavnine?

Zakaj se trudimo, da bi naši potomci sprejeli kot svoje tiste vrednote, katerim smo mi posvetili svoje življenje?

Odgovor je treba iskati v naši preteklosti, v najbolj kritičnih letih slovenske polpretekle zgodovine.

Takrat smo se mi in naši predniki, z velikim delom slovenskega naroda, uprli komunistični partiji, ki je pričela med sovražno zasedbo in pod videzom „osvobodilnega boja“ svojo krvavo revolucijo. Njen namen je bil doseči totalitarno oblast in spremeniti slovenski narodni značaj po svoji ideologiji in zamisli.

Zakaj se je slovenski narod tiste dni tako odločno uprl komunizmu?

Čeprav so osebne odločitve vsebovale različne nagibe, lahko rečemo, da zato:

- ker je partija odpor izzvala s poboji zavednih rojakov;
- ker smo verovali v vrednoto

človekove osebe in njegove svobode;

- ker smo zaupali nauku Cerkve, ki nas je svarila pred nevarnostjo komunistične kmote;
- ker smo ljubili svoj narod in zavračali vsak totalitarizem, ki bi hotel omejevati našo družbeno rast, svobodo in samostojnost;
- ker smo hoteli za slovenski rod lepšo bodočnost.

Za zmago krščanskih, slovenskih in demokratičnih vrednot je bila tedaj velika večina slovenske katoliške mladine pripravljena darovati tudi življenje.

Ta doba nam je dala junake in mučence.

Predno se je začel oborožen odpor proti komunistični revoluciji, so komunisti že pričeli z likvidacijami mož in žena, fantov in deklet zaradi njihove narodne zavesti, idejne jasnosti in verskega prepričanja.

Ko je bilo vojne konec, so novi oblastniki še naprej morili svoje razorožene idejne nasprotnike. Iz krvi teh žrtev rastemo in vztrajamo mi, ki smo preživeli; raste slovenski rod na neslovenski zem-

lji. raste, tudi v domovini, novo upanje slovenstva.

Oni so dali življenje za svoje prepričanje in za naše skupne vrednote. Nam je bilo življenje ohranjeno, da ga odgovorno živimo in da ga posredujemo novemu rodu skupaj s tistimi vrednotami, ki so terjale smrt naših bratov.

V tistih težkih dneh smo se vsi odločili za zvestobo svoji veri in svojemu narodu. Oni so svojo veliko preskušnjo zvestobe prestali, naša je na preskušnji vsak dan.

Slovenski pisatelj in mučenec Narte Velikonja je pred sodniki, ki so ga obsodili na smrt, dejal, da smo lahko pogrešili v taktiki, a da se v bistvenem nismo motili.

Čas potrjuje, da smo v naših osnovnih odločitvah, to je v uporu komunističnemu nasilju, stori, kar je bilo prav.

Cerkveni nauk vedno znova poudarja veljavnost osebnih in družbenih vrednot, za katere smo se odločili.

Na drugi strani pa komunistični sistem s svojim naukom in delovanjem neprestano dokazuje, da zavaja posameznike in družbo na pot, iz katere ni izhoda.

Kaj smo kot begunci rešili?

Predvsem smo si rešili življenje, ki je velik, a odgovornosti poln božji dar.

Z življenjem smo rešili tudi življenje svojih otrok in njih ro-

du. Rešili smo svojo enkratno zgodovinsko izkušnjo, ki je del zgodovinske resnice, izkušnjo, ki jo imamo kot edinstvene priče neporavnanih krivic in strašnih dogodkov, o katerih je oblast v domovini 40 let molčala in o katerih še danes poskuša zakriti resnico.

Ohranili smo tudi del bistvenih narodnih tradicij, kot so vzajemnost, prostovoljno delo za skupnost, prvenstvo vere in kulture v osebnem in družbenem življenju.

Odnegli smo s seboj v svet sposobnost za resno, odgovorno delo, smisel za kvaliteto, vztrajnost in doslednost tako v mišljenju kot v delovanju, čut za družinsko življenje in krepko prijateljstvo. Rešili smo v sebi ljubezen do svojega jezika.

Rešili smo si slovenstvo in krščanstvo.

Vse vrednote, ki smo jih rešili — zase in za svoj rod — pa moremo z neodgovornim življenjem tudi zapraviti.

Kaj smo z našim begunstvom narodu odvzeli?

Poleg tisočev pobitih, ki bi po menili drugače za narod močan vir moralne in biološke sile, je naše begunstvo odvzelo narodni glavnini del tistega ljudstva, ki se je posebno močno zavedalo svojih družbenih odgovornosti.

Odšle so družine, ki so bile pripravljene za svoje slovenstvo in krščanstvo — žrtvovati.

„Tiha luna jasno sije,
duh moj misli na svoj dom...“
(Jože Beranek)

Odšla je plast zavednih narodnjakov.

Odšel je del narodove biološke, moralne in intelektualne sile.

Vprašanje je, ali se je narod s tem odhodom osiromašil ali pa ima v tujini opravljene moralne, kulturne, biološke in politične rezerve, ki bi doma ne mogle obstati.

Odgovor na to vprašanje nosimo v sebi mi vsi, predvsem pa tisti, ki se ukvarjamo z vzgojo mladine in z javnim delom.

Rod nekdanjih beguncev stoji pred svojo vestjo:

—ali smo svoj narod osiromašili za ceno lastne varnosti ali pa ga bogatimo iz možnosti, ki nam jih nudi svet?

— ali ohranjamo življenje in vrednote le zase ali pa hranimo prejeto in zaupano nam duhovno bogastvo kot del narodovega premoženja za čas, ko bomo lahko vse — z obrestmi — svojemu narodu vrnili?

Bistvena preskušnja, ki bo pokazala na čistost namenov našega zdomstva, je še pred nami.

Ohranjeno življenje in osebna svoboda nista zastorj.

Z življenjem, ki smo ga po božji volji rešili, da lahko mislimo, delamo in odločamo svobodno, smo prejeli v povečani meri soodgovornost za nesvobodne rojake, ki so ostali izpostavljeni totalitarnim pritiskom protiverskega in raznarodujočega sistema. Našim otrokom in otrok otrokom pa smo z življenjem predali isto nalogo.

Kako se to zgodi? Kako predamo odgovornost potomcem?

Otrokom smo dolžni posredovati z ljubeznijo — čut za ljubezen. Najprej ljubezen do nas, ki smo njih starši. Četrta zapoved obvezuje v obeh smereh. Ta ljubezen ni najvišja, a je naravna, osnovna; ne izčrpa se v osebi očeta in matere, temveč zajema vse, kar je njima res pri srcu. Otroci, ki imajo starše radi, cenijo to, kar je njim sveto.

Nato je naša naloga posredovati otrokom ljubezen do Boga, ki je naš skupni oče. Na njej temelji vsa naša vera in ves smi-

sel življenja. Potem jim približamo ljubezen do najbližjih, do svojega rodu. Kulturna rast in družbena vzajemnost izvirata iz nje.

Z ljubeznijo pa predajamo svojim otrokom tudi odgovornost. Ni ljubezni brez odgovornosti; brez nje pa tudi ni bogatega in polnega življenja.

Kaj pa je naša posebna odgovornost?

Poslanstvo slovenskega rodu, ki izhaja iz begunskih vrst je:

— ohranjati spomin na zgodovinsko resničnost revolucije, dokler ne bo žrtvam vrnjena čast in ne bo vsem jasna krivica, ki jo je narodu storilo nasilje komunističnega totalitarizma;

— gojiti čut za dostojanstvo človekove osebe, za narodovo politično svobodo, za globoko osebnostno vero in za pogumno javno delovanje v skladu s svojim prepričanjem;

— razvijati v sebi in med seboj zavest soodgovornosti za nedosežene slovenske narodne pravice, za lepoto in svojskost slovenskega jezika in naše kulture ter za ljubezen do vsega narodnega občestva;

— posredovati vse te vrednote svojim najbližjim, pa vsem rojakom vedno in povsod, kjer se nam nudi za to priložnost;

— pričevati svetu o slovenski preteklosti in sedanjosti in širiti naše zahteve glede narodove bodočnosti.

Svojemu narodu smo dolžni kot posamezniki in kot skupnost: rasti iz slovenstva za slovenstvo, kjerkoli smo, ne glede na čas in razdalje.

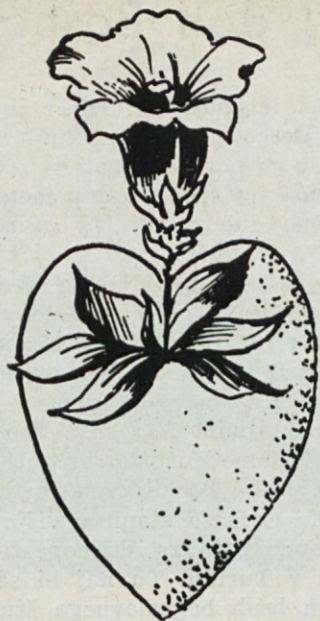
To je veličastna naloga, ki zahteva velikodušnih oseb, ki ne pričakujejo od nje ne koristi ne zunanje slave. Svet plačuje rad le majhne naloge in majhne usluge. Resnično velika poslanstva in požrtovalne napore za bližnjega, za narod, za Cerkev — plačuje le Bog.

Zvestoba narodu v tujem svetu ni nekaj izrednega.

Taka preskušnja ni zadela le nas. A kot vsaka preskušnja je tudi ta prečiščujoča. Čisti naša srca in naše vrste. Biti zvest temu, kar si, je pogoj osebne rasti, tako na svoji zemlji kakor zunaj nje.

Sveto pismo nam postavlja zgled judovskega zdomca, Nehemija, ki ni poznal dežele svojih očetov, a se je zanimal za svoj rod, se postal ter zanj „molil pred nebeskim Bogom“. Čeprav je imel na dvoru perzijskega kralja položaj in ugled, je pohitel na pomoč rojakom, ki so bili na svoji zemlji „v veliki stiski in sramoti“ in niso bili zmožni pozidati niti jeruzalemskega obzidja. Vendar z Nehemijevo pomočjo in na njegovo pobudo so rekli: „Vstanimo in zidajmo! In pogumno so se lotili dela.“ (Neh 1 in 2.)

Zvestoba je krepost in ljubezen do svojega rodu, je stara kot člo-

veštvo ter ni vezana na bivanje
na svoji zemlji.

Psalm 136 nas spominja, da je
zdomstvo vedno preskušnja lju-
bezni do svojega naroda.

Ob babilonskih rekah smo
sedeli in jokali
spominjajoč se Siona...
Kako naj pojemo pesem
Gospodovo

v tuji deželi?

Če pozabim tebe, Jeruzalem,
naj bo pozabljena moja desnica;
moj jezik mi naj lepi na nebu,
če se ne spomnim tebe,
če ne denem Jeruzalema
nad vse svoje veselje...

To je pesem zvestobe. Kdor de-

ne slovenstvo nad vse svoje ve-
selje, sme upati, da bo mogel mo-
liti s psalmistom tudi naslednji,
137. psalm rekoč:

...

Ko sem te klical, si me uslišal,
pomnožil si moč v moji duši.

...

Če hodim sredi stiske, me
živega ohranjaš,
zoper jezo mojih sovražnikov
steguješ svojo roko,
tvoja desnica me rešuje.
Gospod bo zame dovršil začetno,
Gospod, tvoja dobrota traja na
veke...

Če bomo storili svoje in zaupali
v Gospoda, bo On za nas dovršil
poslanstvo, ki smo ga mi zapri-
čeli.

Gospod bo zame dovršil zače-
to...

(Konec prihodnjič)

Nihilizem na Slovenskem

..., „Ta nihilizem se na Sloven-
skem danes kaže v strahotnem mor-
alnem razkroju v pojavih spolne
svobode, v dejstvu, da se že več kot
ena tretjina parov loči, v dejstvu, da
ljudje pobijejo več svojih otrok pred
rojstvom, kot jih rodijo, in v dejstvu,
da povprečno vsak dan dva Sloven-
ca napravita samomor. To grozljivo
razdiranje družin, naravnost mno-
žično pobijanje nedolžnih otrok, o-
boje povezano s požrešnim spolnim
uživaštvom in uničevanjem ljubezni,
ter slednjič pobijanje samega sebe
je smrtno nevarna bolezen sloven-
skega naroda...“

Rudi Koncilijs, Družina 7-1988

Pred sto leti je umrl don Bosco

(Nadaljevanje in konec)

Pri dvajsetih letih se je leta 1835 odločil, da bo postal duhovnik. Zelo ga je vleko v misijone. Misli je na frančiškane. Toda njegov spovednik sv. Jožef Cafasso, ki je poznal Janezovo čudovito življenjsko pot, ga je napotil v duhovsko semenišče v mesto Chieri. Na dan preobleke mu je mati rekla: „Ko si prišel na svet, sem te posvetila Materi božji. Danes si sprejel duhovsko oblačilo. Glej, da ga ne boš onečastil. In eno si zapomni: v revščini sem bila rojena, v pomanjkanju sem doraščala in v bedi živela celo življenje. Če boš kot svetni duhovnik kdaj postal bogat, vedi, nikdar ne bom prestopila praga tvoje hiše. To si za vedno dobro zapomni!“

Janez Bosko si je v semenišču izbral po materinem nasvetu zgledne tovariše, ki so hoteli postati dobri duhovniki in so se zato pridno učili, si pomagali v napredovanju v kreposti in posebno ljubili mater božjo Marijo. Ker se je zaradi vsakdanjega obhajila moral odreči zajtrku, je rad nase vzel to žrtev, samo da je mogel krepčati svojo dušo z nebeškim kruhom. Z dovoljenjem predstojnikov je zbral okoli sebe enako misleče tovariše in ustanovil „Družbo veseljakov“, ki je skrbela v semenišču za zdravo razvedrilo.

Šest let pozneje (1841) je Janez Bosco postal duhovnik. Odslej so ga povsod klicali za „don“, po naše „gospod“, kar pomeni na splošno duhovnika. Na izbiro je imel več služb, tako za hišnega vzgojitelja v neki bogati družini s tisoč lirami plače na leto v Genovi, ali za kaplana v Murialdu ali Castelnovu. Toda mati je dejala: „Kaj bo moj Janez v hiši bogatih ljudi? Kaj bo s tisoč lirami? Samo dušo bo prodal!“ In spet je don Bosko po nasvetu sv. Jožefa Cafassa stopil v višjo bogoslovno šolo za dušnopastirske vede v Turinu. Tu naj bi se po šestih letih bogoslovnega študija izpopolnil v dušnopastirskih metodah industrijskega vele mesta. Kakor drugod po svetu: v Severni Ameriki, na Francoskem, v Nemčiji, v Avstriji in na Češkem, se je na začetku preteklega stoletja tudi v Padski nižini in posebnost še v Turinu začela razvijati industrija. Zidali so tovarne in s podeželja je vrela množica revnih in dela pa dobička željnih ljudi v mesta. Ni bilo še delavske zakonodaje in podjetniki so izkoriščali mlade ljudi in fante, ki niso imeli ne stanovanja ne dela in ne beliča v žepu. Če se niso podvrgli njihovim zahtevam, so jih vrgli na cesto (prav v teh letih je Karl Marx pisal svoje revolucionarne spise in kritiko tedanje družbe; 1843 je v Pari-

zu začel izdajati prvi revolucionarni delavski list, 1847 razvil lastni program in 1948 izdal manifest na delavski razred.). Tko je bilo po turinskih ulicah nešteto brezposelnih mladcev, ki so samo zato, ker so bili lačni in brez strehe, kradli in uganjali še druge hudobije. Zato so prišli destikrat zaradi prave človeške nuje v zapor in celo na vislice. Ker je sv. Jožef Cafasso gojenecem Pastoralnega inštituta svetoval, da bi za svoje praktično znanje hodili v ječe, je tudi don Bosko hodil dvakrat na teden v eno izmed turinskih ječ in se tam seznanil s človeško bedo. Še posebno pa je uvidel, da je v dobi industrializacije moška mladina izpostavljena izrednim nevarno-

stim v verskem, нравnem in gospodarskem pogledu. Te fante je mogoče rešiti samo tako, da jih duhovnik zbira ob nedeljah in praznikih okoli sebe in jim nudi primerno razvedrilo, obenem pa jim priskrbi primerno vajensko mesto, naredi z mojstrom ustrezno delovno pogodbo in jim da priložnost, da morejo stanovati in se vzgajati v posebnih zavodih, nalašč zanje ustanovljenih. Don Bosko je imenoval take zavode „oratorije“.

Na Brezmadežno l. 1841 je don Bosko začel s takim oratorijem. V cerkvi sv. Frančiška Saleškega je našel Jerneja Garelija, zidarskega vajenčka, ki je prišel brez beliča v žepu, sirota, brez stanovanja in hrane v Turin za zasluzkom. Kot zidarski vajenec dela v decembru ni mogel dobiti. Bil je ves premražen, izstradan in raztrgan. Don Bosko ga je povabil k sebi na stanovanje in mu naročil, naj privede s seboj še tovariše, ki so bili v podobni stiski. To je bil začetek velikega dela, don Boskovih oratorijev, ki še danes v predmestjih velikih industrijskih mest zbirajo na tisoče fantov brez doma in prave zaposlitve in jih skušajo pripraviti za življenje. Videnja iz prvih sanj, ko so se pred njegovimi očmi divje živali spreminjale v krotka jagnjeta, so se začela uresničevati.

Don Bosko je za svoje fante sestavil duhovno vodilo z naslovom Preskrbljeni mladenci, kjer

so začetna premišljevanja in ves načrt duhovnega dela vzeti iz Filoteje. Po Frančišku Saleškem je don Bosko imenoval svojo redovno družbo duhovnikov in laikov za vzgojo zapuščene mladine in njene člane „salezijance“. Začetek družbe sega v leto 1859. Cerkev jo je dokončno potrdila 1874.

Ker je papeževa cerkvena država italijanske nacionaliste ovirala pri združitvi vseh dežel v enotno italijansko državo, so se posebno liberalni krogi zarotili proti Cerkvi. Prišlo je do trenja med Cerkvijo in državo. Zapirali so semenišča in odstavljalji škofove. Župnije so ostajale brez duhovnikov in škofije brez pastirjev. Zato je don Bosko začel ustanavljati poleg oratorijev za delavsko mladino še zavode za fante, ki naj bi postali duhovniki. Obenem pa je znal s svojim duhovitim in šegavim značajem pokazati vsem, da nikomur noče nič žalega, temveč želi vsem pomagati. Ker je za zdrževanje svojih ustanov potreboval silo denarja, si je poiskal prijateljev tako pri plemstvu kakor tudi pri državnih oblastih. Papež ga je začel uporabljati za posrednika med državniki nastajajoče italijanske države in svoje vladce. Don Bosko je lepo, pa čisto nazerno povedal, da naj Cerkev ne brani predvsem svojega političnega ugleda in svetne oblasti, temveč naj se posveti posvečevanju in reševanju duš.

Don Bosko je pri svojem pri-

zadevanju za mladino imel, rekli bi, „v zakupu božjo previdnost“. Kjer ni mogel doseči s toplo besedo in prepričljivim nastopom svojih ciljev, je posegel po nadnaravnih sredstvih, ki često mejijo na čudež: napovedovanje smrti na savojškem dvoru, čudežna ozdravljenja, branje v globini duš, prerokovanja, ki so se uresničila, in več temu podobnega. Posebno je zaupal Mariji Pomocnici, kateri v čast je ustanovil s sodelovanjem sv. Marije Mazzarello družbo za vzgojo deklic. Ta se je začela 1852 in dosegla cerkveno potrjenje 1872.

Ob sporih med papežem in državo se je močno razširila protiverska propaganda, posebno v tisku. Kot izvedenec v klasični in italijanski literaturi in kot v svetnih vedah temeljito podkovan duhovnik je prijel za pero in začel izdajati za verski pouk ljudstva pisane knjižice. Ko so l. 1848 uvedli v Italiji splošno šolsko obveznost, je bilo treba ustvariti knjige za ljudske in srednje šole. Don Bosko je med rugimi napisal „Decimadni sistem“, „Zgodovino Cerkve“, „Zgodovino papežev“ in celo vrsto drugih učbenikov.

Poleg skrbi za vzdrževanje gojencev v številnih zavodih, saj jih je sprejel skoraj brezplačno, se je posvetil tudi zidavi novih cerkva. Posebno sedanja bazilika Marije Pomocnice v Turinu in bazilika presv. Srca Jezusovega v Rimu sta ga stali veliko truda. Da

bi zbral sredstva, se je odpravil na pot po Franciji in Španiji. Glas o njegovi svetosti in čudežni dogodki okrog njegove osebe so privabili na ulice tisoče in tisoče občudovavcev. Njegova ponižna in odkrita beseda pa je odpirala srca in pomagala njegovim ustanovam.,

Ker po nasvetu svojega spovednika ni mogel iti sam v misijone, je poslal v Južno Ameriko, posebno v njen skrajni južni del, v Patagonijo, v več skupinah nad sto misijonarjev. Toda tudi to je zahtevalo nova denarna sredstva. Zopet je prosil, zaupal v Marijo Pomočnico in spraval skupaj denar za zavode za zapuščeno mladino v daljnih misijonskih krajih.

Kot ustanovitelju dveh redovnih družin, Družbe sv. Frančiška Saleškega ali salezijancev — kratika SDB, Salezijanci don Boska — in Hčera Marije Pomočnice, ki danes štejeta skupaj 40 tisoč članov, je bilo don Bosku mnogo pri srcu, da je dal tej trumi vzgojiteljev jasna vzgojna načela. Pri don Bosku je teorija prav tako važna kot praksa, vendar se je ob dobri teoriji raje izživljal v dobri praksi. To se je pokazalo posebno pri njegovem najljubšem gojencu Dominiku Saviu, ki ga je Cerkev razglasila za svetnika, in pri soustanoviteljici Hčera Marije Pomočnice, ki je pod njegovim vodstvom tudi postala svetnica. Don Bosko v enem izmed svojih del piše, da je bilo v ča-

sih prvega oratorija v Turinu cela vrsta dečkov, ki so tekmovali s sv. Dominikom Saviem in ga v mnogočem tudi prekašali. Skoraj sto procesov za razglasitev za blažene kaže, da je don Boskov vzgojnih sistem zares vzgajališče svetnikov. Izreden porast njegovih ustanov priča, da je don Boskova vzgoja mladine človeški naravi prirojena, don Boskova osebnost in delavnost pa spodbuda za neutrudljivo delo v korist zapuščene mladine. Docela so se izpolnile sanje iz otroških let, ko mu je skrivnostna oseba naročila: „S ponižnostjo, krotkostjo in ljubeznijo spreminjaj pod vodstvom učiteljice, ki ti jo bom dal, volkove v krotka jagnjeta.“

Don Bosko je umrl „od telesne izčrpanosti“ 31. januarja 1888. Med blažene je bil prištet leta 1929, za svetnika pa razglašen 1934.

Salezijanci so prišli v Slovenijo leta 1901. Prva postojanka je bila na Rakčniku v Ljubljani. Sedaj imajo v Sloveniji 17 ustanov s 150 redovniki.

Valter Dermota

V Prešernu se za nas steka skoraj vse: klasika in univerzalnost, krščanska tradicija, velika, globoka, prisrčna in moška ljubezen do svojega naroda, močan žut za svobodo proti absolutizmu, iskanje prostosti in sprostitev in vzvišenosti in plemenitosti kljub človeški revščini..., fin čut za ostro kritiko političnih, kulturnih in socialnih razmer sodobnikov.

Andrej Fink

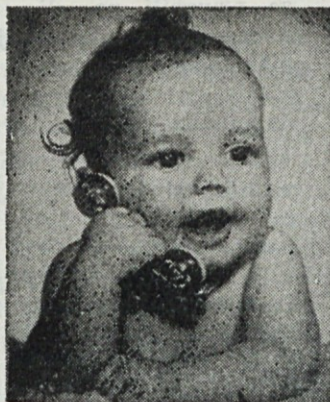
v družini

VZGAJAJMO ZA LJUBEZEN

ČAS PRED ROJSTVOM

Človek je enota telesa, duše in duha. V vsem svojem bistvu je telo, je duša, je duh. Pri vzgoji moramo upoštevati vse tri vidike, saj so prepleteni med seboj. Vzgoja duha je danes sama po sebi umevna, saj je izobraževanje postalo osnovni način našega bivanja. Od nekdaj je sicer znano, da potrebuje tudi duševni razvoj razumevajočega vodenja, vendar se zdi, da znamo vedno manj gojiti duševne sile, čustvene vezi. Toda človeška sreča je odvisna prav od teh in od sposobnosti, da znamo vezi ustvarjati.

Da je potrebna vzgoja za telesnost, se mnogim zdi še nenavadno. Toda telo ni le nekaj, kar bi zahtevalo le telesno higieno in zdravljenje v primeru bolezni, marveč je pomemben vzgojni cilj. Telo je dar in naloga. Telo nam je dano; in vendar ga moramo najprej sprejeti, mu reči da. Vemo, da je vse, kar je Bog ustvaril, dobro; toda to vedenje moramo sami tudi izkusiti s tem, da svoje telo zares sprejmemo. To pomeni, da sprejmemo vse svoje telesne organe, seveda tudi spolne, kot enakovredne. Da sprejem last-

ne spolnosti še ni nekaj samo po sebi umevnega, doživljamo vsak dan v zakonskih svetovalnicah. Koliko spolnih stisk izvira prav od tu!

Pravi odnos do spolnosti

Vsaka spolna vzgoja se mora začeti prav tu. Vprašajmo se: „Se sprejemam v svojem spolu? Imam pozitiven odnos do svoje spolnosti? Ali spada v področje molka? Se lahko o njej pogovarjam s svojim zakonskim partnerjem?“

Najprej je potrebno, da se zakonce učita razumevati svojo spolnost. Starši vedo o tem pogosto manj, kot domnevamo, saj v svoji mladosti niso veliko zvedeli. Razumevanje lastne in partnerjeve telesnosti, poznavanje spolnih danosti pri moškem in ženski

pomaga človeku, da sprejme sebe, svoje telo in svojo spolnost takšno, kakršna je. Šele če v celoti sprejememo lastno telo, lahko sprejememo tudi telo svojega zakonskega partnerja. Kdor samemu sebi ni všeč, mu tudi drugi zlahka ne bo všeč. Komur ne ugaja njegov nos, ga bo hitro začel motiti tudi partnerjev nos. Le kdor pred seboj nekaj velja, bo dal veljati tudi drugemu.

Če hočemo preveriti lasten odnos do spolnosti, je potrebna beseda, pogovor. Človek je govoreče bitje. Kitajski pregovor: „Govori, da te vidim!“ to lepo poudarja. Zato naj bi se z konca skušala pogovarjati o tem, kaj jima pomenijo njuni spolni odnosi. Povedala naj bi si, kakšnega spolnega združenja si želita, kaj jima posebej ugaja in kaj jima je neprijetno.

Ljubeč pogovor je dobra možnost, da se znebimo nepotrebne sramu in zavor iz otroštva. Šele če se bosta mož in žena o vseh spolnih zadevah lahko med seboj pogovarjala brez zadrege, se bosta kasneje tudi z otrokom o vsem pogovarjala, ne da bi jima postalo mučno ali nadležno.

Zakonci naj bi se pogovarjali med seboj tudi o njihovem spolnem razvoju in prejšnjih doživljajih. Če si pojasnimo, da naš spolni razvoj ni bil povsem premočrten in brez težav, bomo drugače sprejeli otroške spolne igre ali morebitne napake. Če se bomo ovedli svojih spolnih proble-

mov, bomo lažje razumeli spolno vedenje svojih otrok.

V materinem telesu

Še pred osemdesetimi leti, na začetku našega stoletja, so bili vzgojitelji in psihologi prepričani, da izkustva in doživljaji otroka pred „obdobjem pameti“ — to so postavili v sedmo leto — komajda vplivajo na razvoj kasnejše osebnosti. Menili so, da na razvoj in moralno zorenje vplivajo le zavestna, v spominu ohranjena dejstva. Ker pa je v spominu iz zgodnjega otroštva le malo takega, česar bi se lahko spominjali, so predšolskemu obdobju posvečali le malo pozornosti.

Profesor Ignacij Lepp, znani vzgojni strokovnjak in psihoterapevt, je to pojmovanje takole označil: „Ni se bilo treba ukvarjati z radostmi in skrbmi majhnega otroka. Zadoščalo je, da so poskrbeli za njegov telesni blagor in ga naučili lepega vedenja, nekako tako, kot to storimo pri mladi mački ali psu.“

Odkritje podzvestnega

Potem je prišla velika revolucija, ki bo ostala vedno povezana z imenom dunajskega nevrologa Sigmunda Freuda. Psihoanalitična odkritja tega so stare nazore o vzgoji majhnega otroka postavila na glavo. Od Freuda dalje vemo, da človek mnogih dogajanj in doživljanjev sploh ne more zavestno zaznati. V „podzavest“

se odlaga marsikaj, kar pozneje mnogo bolj vpliva na človeško ravnanje, kot si lahko sploh mislimo.

Kdaj se začne oblikovati podzavest? Znanost predpostavlja, da se oblikovanje podzavesti začne že pred rojstvom, v materinem telesu. Ne le človeško telo, tudi človeška duša ima svoje obdobje pred rojstvom. Ugledni psihoanalitiki menijo, da izvirajo nekatere spomini, ki pridejo na dan v psihoanalitičnih pogovorih, iz obdobja pred rojstvom. O duševnih funkcijah pred rojstvom vemo sicer zelo malo, toda o njihovem bivanju psihoanalitiki ne dvomijo.

Profesor Lepp pravi: „Kakršnako koli že je narava vplivanja na dušo zarodka v materinem telesu, danes ne moremo več zanikati, da igrajo čustvena stanja tega obdobja pomembno vlogo v kasnejšem razvoju posameznika. S poskusi na zarodkih sesalcev smo zbrali obsežen material, iz katerega lahko z gotovostjo sklepamo, da so že v tem življenjskem obdobju možne duševne poškodbe.“

To pa pomeni, da je potrebno že pred otrokovim rojstvom tako ukrepati in se odločati, da bo za otrokovo duševno zdravje in njegov spolni razvoj najboljše.

Radosten sprejem

Za otroka in njegov razvoj je torej pomembno, da ga radostno sprejmemo, da je mati med no-

sečnostjo srečna, da se starši ne bojijo njegovega rojstva, marveč si ga želijo.

Še bolj pomembno pa je, da je mlada žena našla čas za svoj spolni razvoj. K temu spada izkustvo orgastičnega užitka. Osvo bodila naj bi se vsakršnega strahu pred spolnim aktom in spočetjem, tako da ji je združitev z možem v užitek in radost. Zakon ji ne sme biti le legitimno sredstvo za to, da ima otroke.

Kakor naj bi žena v svojem možu ne videla le očeta svojih otrok, tako naj bi se mož osvo bodil notranje in zunanje slike svoje matere: v ženi ne sme iskati kopije svoje matere.

Bodoča mati potrebuje občutje gotovosti in zavarovanosti, da lahko pričakuje otroka s pristinimi čustvi sreče. Čutiti mora možovo ljubezen in nežnost.

Mož naj bi se zanimal za prihajajočega otroka in to zanimanje ženi tudi pokazal. Zanimanje za bitje, ki za njegove čutne zaznave še ne biva, možu ni tako preprosto dano kot ženi, ki čuti otroka v svojem telesu, ki telesno in duševno sodoživlja njegovo rast. Vendar mu bo to toliko bolj uspevalo, kolikor rajši ima svojo ženo. Tako je za otroka medsebojna ljubezen staršev že pred rojstvom osnovni pogoj za zdrav razvoj.

Ne vemo natančno, na kakšen način se na otrokovo dušo prenašata radostno ali v strahu izvršeno spočetje. Lahko le na splo-

šno trdimo, da so možne psihične posledice in razvojni problemi, če otrok ni zaželen.

Lahko bi kdo ugovarjal: kaj pa je potem z vsemi tištimi otroki, ki niso bili zaželeni? Saj se teorija in praksa načrtovanja družine pogosto zelo razhajata. Vseeno ostane dejstvo, da sta potrebna pozitivno pričakovanje in ravnanje, da otrok lahko uspeva.

Dobro je, če si glede števila otrok in časa rojstev starši ne napravijo strogega načrta; tako laže ostanejo prožni in laže obvladajo „nepredvidene primere“.

Življenje se pač ne da povsem preračunati. Starši, ki se preveč vežejo, imajo potem velike probleme, kako z veseljem sprejeti „nezaželenega“ otroka. Otroka pa, do katerega nimamo nikakršnega notranjega odnosa ali ga morda celo odklanjamo, ne moremo vzgajati.

Za vse nezaželenne otroke ostane le upanje, da jih bodo starši uspeli sprejeti vsaj potem, ko bodo že tu — kot živ, majhen, nemoden človek, odvisen od naše nežnosti in ljubezni.

Gerhard Hau-r

*Za mladino
za mladino*

HREPENENJE PO NEZNOSTI

ISKANJE LJUBEZNI

Tone in Jana sta se prvič videla na poti v šolo. Toneta je kar spreletelo, ko se je njegov pogled slučajno srečal z njenimi temnimi očmi. Stala je na avtobusnem

postajališču pred magistratom in preganjala čas z opazovanjem množice. Oklevala je, ko so se njune oči srečale. „Čeden je,“ si je mislila. „Škoda, da me je pogledal prav tedaj kot jaz nje! Zdaj si verjetno misli, da mi je

všeč.“ Če bi bila Jana bolj pozorna na svoja čustva, bi opazila, da je bila zaradi naključnega srečanja presenetljivo vznemirjena. Pravzaprav je v njej delovala cela vrsta čustev. Imela je občutek, kot bi jo bil Tone ujel, ko ga je opazovala, in sramovala se je svoje radovednosti. Hkrati jo je jezilo, kako predrzno jo je ta tuji fant tako na dolgo pogledal. Dobro, da je hitro odvrnila pogled, sicer bi lahko mislil, da se z njim spogleduje. Lahko je vesel, da ni prišel k njej in jo ogovoril. Toda, ali je to res sreča? Prav čeden fant je in sploh ni vsiljiv. Le kaj naj stori dekle? Če je preveč previdna, je videti naduta ali nedopustna in nihče se ji ne približa. A če se le malo odzove, veliko fantov misli, da lahko pri njej dosežejo skoraj vse, in začno celo upati, da bo šla z njimi v posteljo.

Toneta so obhajale podobne misli, ko je nadaljeval svojo pot. Najbrž je njegova negotovost povzročila, da se ni niti enkrat ozrl nazaj. „Bodi zaletav ali zadržan,“ si je mislil, „ne bodo te prav razumele.“

Nobeden od njiju pa ni mogel pozabiti tega naključnega srečanja oči. Jana se je ob najrazličnejših priložnostih spominjala Tonetovega obraza. In Tone je med poukom sanjaril o Janinih očarljivih temnih očeh.

Kmalu zatem je Tone ponovno postopal okrog postajališča pri magistratu. Videl je, da je mesto,

kjer je Jana takrat stala, prazno. Ravno ko se je hotel napotiti naprej, jo je opazil za oknom stoječega avtobusa. Okamenel je. Z razbijajočim srcem je stopil naprej. Z desnico je bila oprta ob steklo okna, na katerem je slonela. Tone je jasno razločil črte na njeni dlani. Ni ga še opazila. Srečen je bil, da je njena roka tako blizu. Samogibno je pritisnil dlan na isto mesto na zunanji strani stekla. Zdrznila se je in umaknila roko, kot bi se je bil resnično dotaknil.

Prestrašeno sta strmela drug drugemu v oči. Ali je bil ta dotik skozi okensko steklo preveč drzen? Ko sta si izmenjala pogled, je vsakdo rahlo preizkusil pristnost in zanesljivost drugega. In tedaj je nenadoma, kot sopečni žarek, ki predre oblake, nekaj nežnega preblisnilo njuno nezaupanje. Ljubeznivo sta se nasmehnila drug drugemu. Kmalu sta Tone in Jana začela redno hoditi skupaj.

Prijateljstvo med Tonetom in Jano je njuno okolica kmalu sprejela za samo po sebi umevno. Starši in prijatelji so bili veseli njunega trdnega in zaupnega odnosa. Vsi so domnevali, da bosta poleti skupaj odšla na počitnice, saj so med njunimi prijatelji mnogi pari skupaj hodili taborit in so sami spali skupaj po šotorih. Ali naj tudi onadva storita tako? Tone in Jana sta se pogovorila o svojih bojznih in pričakovanjih. Deslej je teklo vse v

redu. Oba sta natančno vedela, kaj želita od medsebojnega razmerja. In vsakdo je lahko takoj opazil, da jima ni bilo samo za spolnost, marveč da se imata resnično in odgovorno rada.

A Tone in Jana sta razmišljala naprej. Spoznala sta, kako zapeljivo bi bilo, če bi spala tako blizu drug drugega v varnem zavetju šotor. In čeprav sta se že pred počitnicami sporazumela, da ne bosta imela intimnih odnosov, bi vendar oba živo občutila toplo bližino drugega. Oba sta si že pogosto skrivoma zaželela, da bi se drugemu popolnoma predala, in sta intuitivno slutila, da drugi občuti enako. Nejasno sta se zavedala, da bi bilo prehudo breme, če bi ležala drug ob drugem noč za nočjo in hrepenela po nežnosti in intimnosti, pa bi se morala ves čas strogo obvladovati. Vedela sta, da v ljubečem razmerju nima smisla mučiti drug drugega s telesno bližino samo zato, da bi dokazala, kako lahko prebijeta, ne da bi popustila skušnjavi. Odločila sta se, da bosta iskala še kak par, ki ima enake načrte za počitnice, in si bosta dekleti delili en šotor, fonta pa drugega.

Čeprav sta se Tone in Jana zaročila takoj po srednji šoli, nista imela intimnih odnosov, dokler se nista tri leta pozneje poročila. Do poroke sta si nabrala celo vrsto skupnih izkušenj, kako naj z ljubeznijo in ebzirnostjo pristopita k drugemu. Na tej osnovi

sta lahko premagovala konflikte in krize, s katerimi sta se srečevala v zakonu, in sta naslednji generaciji lahko predala sporočilo nežnosti. Njuni otroci dostikrat opazijo majhne ljubezenske pozornosti, ki si jih izkazujeta. Ker drug z drugim ravnata nežno in odgovorno, se tudi otroci veselijo, da bodo nekega dne srečali vsak svojega življenjskega tovariša in se poročili.

Odgovorna nežnost danes ni pogost pojav in nekaterim se bo morda ta ljubezenska zgodba zdelala samo plod domišljije. Drugi bodo morda ugovarjali, da zveni preveč idealistično in utopično. Kdo v današnji družbi bi lahko živel po takšnem idealu? Vendar sta Tone in Jana, čeprav smo njuni imeni spremenili, resnični osebi in nežno in odgovorno ljubezensko razmerje je tudi danes resnično mogoče. Vendar sta potrebna zanj dva pogoja: zadostna starost in zrelost.

Prvi pogoj je telesne narave: zadostna starost. Ko sta se Tone in Jana srečala, sta bila stara osemnajst oziroma šestnajst let. Tone je bil štiri leta starejši od štirinajstletnega dečka, ki je takoj naravnost zagovarjal spolno svobodo. In čeravno Tone in Jana nista več bila otroka, ko sta se srečala, sta vendar čakala še polna štiri leta — dokler nista popolnoma odrasla —, preden sta se poročila in zaživela intimno življenje.

Še pomembnejša kot starost pa

je zrelost, takšna zrelost, ki vidi, spozna in prizna potrebo po odgovornosti v nežnosti. (Seveda je zrelost povezana s starostjo.) Vrnimo se k Tonetovi in Janini romanci. Čeprav se nista zapletla v spolne odnose, pa je razumljivo, da sta občutila spolne potrebe. Jasno je tudi, da nista pasivno stala ob strani in pustila, da bi ju dogodki nosili po svoje. Nasprotno, vložila sta veliko energije in potrpežljivosti v izgrajevanje svojega razmerja. Če bi se bil Tone zadovoljil s svojim sanjarjem in če bi bila Jana občudovala Toneta le iz daljave, ne bi bila zgradila ničesar, razen svojih sanjskih svetov. Ne bi bila izkoristila priložnosti, da se zares spoznata in izkoristita svojo spolnost nežno in odgovorno.

Kljub močnemu spolnemu nagonu skoraj vsakdo najprej hrepeni po nežnosti in ljubezni. Mnogo mladih ljudi v resnici teži po ljubezni in ne v prvi vrsti po spolnosti. Iščejo zaupanje in človeško bližino. Verjetno vsakdo upa, da bo doživel razmerje, pol-

no ljubezni in nežnosti, razmerje, h kateremu bosta oba partnerja, vsak s svoje strani, prispevala odprtost, zaupanje, poštenost, obzirnost in vdanost.

Toda med človekovo željo po nežnosti in med njegovim dejanskim vedenjem je neskončna razlika. Vsakdo hrepeni po nežnosti, toda le malokateri so pripravljeni sprejeti njune pogoje zanjo.

Zelo me užalosti, kadar vidim otroke, mlade ljudi in celo odrasle, ki zavestno stopajo v nesrečo, ker sledijo zgledom iz filmov, televizije in tiska prezgodaj ali enostransko. Naučijo se vse o spolni privlačnosti, ničesar pa o nežni in odgovorni spolnosti. Človeka boli, ko vidi hladni in cinični pogled mladih ljudi — že izrabljenih in izkoriščenih pri osemnajstih letih. Izgubili so svojo mladostno lepoto, še preden so sploh mogli dozoreti.

Velik delež krivde za ta tragični razvoj nosi tako imenovana spolna revolucija.

Dietmar Rost-Janko Bohak

Znamenje

Rad bi bil romar, enak beračem na belih cestah, ki odlože palico in poten klobuk ter sedejo v travo ob potoku ali pod drevesa, da bi se odpočili, in se jim sonce igra v razmršenih bradah.

Tako je romala Marija k Elizabeti v gore, sama s svojim Bogom pod srcem, preden je žapela veliko hvalnico... Tako sta sédala Kristus in sveti Peter v travo kraj poti, ko sta še popotovala po naši zemlji. In Peter je potegnil iz popotne torbe, ki je

dišala po senu in slanini, kos kruha in jedla sta kakor dva izmučena človeka, z vso zahtevnostjo in slastjo človeške narave. — O, blagoslov počitka po utrudljivi hoji in uživanje božjih darov v senci ob poti! — Gledala sta naša zoreča polja, naše mirne vasi s pojočimi zvoniki, svetle vode in gore, ki rasto iz temnozelenih gozdnatih podstav pod modrikaste oblake, ki so hoteli posnemati nazobčane vrhove gorá... In Gospod je videl in bil zadovoljen ter je blagoslovil...

Rad bi bil romar, ki bi hodil od cerkve do cerkve in od doma do doma, romal bi čez polja in gozdove in gore. Bil bi romar, ki mu steza in ceste kažejo pot in lastno srce. Znamenja ob njivah, na križpotjih in sredi vasi bi me pozdravljala in odzdravljaj bi jim z veselim srrem in globoko vero. Nenehno moram misliti na starca, ki je bil berač po telesu in je živel samo od darovanega kruha in pil le iz tujega kozarca, toda bil je bogat po srcu. Vse je zapustil, razen Njega, ki ga je poslal na pot. Vso deželo je preromel, vsa mesta poznal in vse vasi ter vse cerkve do zadnje podružnice, skrite v naročju gorá in gozdov. Vse romarske pesmi je znal in pel jih je počasi, kakor bi molil; vse molitvice je vedel in vedno je nosil v rokah rožni venec. Kratko bradico je imel, železno obroblljene naočnike ter širok klobuk. Pri hoji se je vedno zibal sem ter tja, da je bi-

lo od daleč videti, kakor bi bil pijan. Hodil je prav počasi, da si mu lahko štel korake; na vsakem ovinku se je ustavil ter se oziral naokrog. Ko se je ozrl proti soncu, je dvignil razpokano rdečo roko nad oči. V naše kraje je prišel vsako leto na dan svetega Primoža ter s težko sapo poromal k cerkvi v gori, proseč za dobro letino, in še na praznik svetega Roka, ko je proščenje na Malem gradu.

O, večno lepi blagor ubogih v duhu!

Doživljam veliko prerojenje in cvetem v radostno zvenenje. Vse, kar me obdaja, se mi zdi kakor čudovita velikonočna hvalnica, ki kakor otrok povprašuje:

„Povej nam, Marija,
kaj si videla na poti?...“

Da, danes zarana sem srečal Gospoda sredi naših polj in ob naših studencih. Kajti danes je praznik Njegovega Telesa.

Vstal sem bil s prvo zarjo — še zdaj mi oklepa oči oranžen trak vzhodnega neba in noge mi še čutijo solze nočnih ros, čeprav je že pozno popoldne.

Vsi robovi gorá so jasni in ostri, da oči bole. V polnih požirkih vpijam kipenje, ki se preliva iz prepolnih dlani zemlje.

V dobri svetlobi še drhti jutranji blagoslov:

„Nebeški blagoslov naj blagoslavlja, varuje in ohranja ta kraj in vse, ki v njem prebivajo, tudi polja in zemlje sadove...“

Bog je šel zarana preko polj, ovenčan z mladikami rastlin in dozorevajočimi klaski, skrit v podobni drobnega belega kruha, ki je zrasel iz naše zemlje. Šel je v vrisku vseh treh zvonov, pod zlatim baldahinom, za rdečimi banderci z dolgimi čopki, za belimi deklicami z rožami, med debelimi, prižganimi svečami... Šel je v oslabeledih rokah starega župnika, pevci pa so mu peli sionsko hvalnico... In ustavil se je pred znamenjem, ki ob njem sedim; obiskal je svojo Mater, ki noč in dan bedi v znamenju sredi vasi, v znamenju, ki se v svoji apneni belini sveti med hišami kakor jagodov cvet. Dve akaciji ob njem brizgata vonj svojih grozdastih cvetov v pomlad. To znamenje je lepi brat vseh znamenj po križpotjih in poljih in sredi gozdov, ki so kakor zaupne molitve poglala iz naše zemlje ter se razcvetala v izmučenih telesih Križanega, v podobah Matere božje in v kipcih vseh svetnikov in svetnic od svetega Janeza Nepomuka ob vodah do svete Ane v hribcu. In končno je brat nagnjenih križev ob cerkvi, kjer pričakujejo vstajenje očetje in matere, bratje in sestre, in jim ti križi edini ostanejo zvesti s svojo usmerjenostjo proti nebu...

Sinoči, ko so fantje postavljali mlaje in je v zvoniku pritrkavalo, da je pela vsa dolina, so prišle žene in dekleta ter oblekle Marijo in Jezusa v novo obleko. Slekli so ji rdečo binkoštno in ji

nadele obleko, belo kakor sneg, prav tisto, ki jo je nekoč sešila mlada nevesta iz svoje poročne obleke, ko ji je ljubega ubilo drevo v gozdu. Razrezala je svilenokrilo in poročni pajčolan — bilo ji je, kakor bi si rezala srce — vzela zlato nitko ter napravila Mariji oblekco, pa jo položila na mrzli oltar v znamenju: „Na, Marija, prinašam ti svoje veselje in žalost in mrtvo upanje!“ In odslej sprejema Marija svojega Sina vedno v obleki, ki so jo orosile solze in vdanost osamele neveste.

Zato je danes Marija tako lepa, kakor bi se bila v binkoštni rosimila. Okoli vratu ima veliko srebrno verižico in moder trak ckolipasuu. Jezus pa je okrašen z rdečimi koraldami. Kamen v sponki Marijinega pasu se spreminja kakor glava ptička vodomca in njegove barve spremlja zlat odsev.

In vsi prinašamo božji Materi darove svoje radosti in svojih bridkosti.

O, znamenje sredi vasi, preprosto, lepo znamenje, ki posvečuješ delo človeških rok in povzdiguješ očete in matere v svečenike.

Cerkev in znamenje — kakor velika maša in očenaš.

Nihče ne več, kdaj so ga postavili in po kakšni zaobljubi, in v nobeni knjigi ni to zapisano. Najbrž so preprosto rekli: „Jezus in Marija morata biti sredi med nami, ne v cerkvi zaprta, temveč v

znamenju sredi vasi, da ju vidimo, ko gremo na delo in se vračamo domov in ko si povemo pametno besedo. Bedela bosta nad nami in nad našimi otroki, ki se jima bodo igrali ob nogah...“ Tu je zapela tista preprosta duša, ki je izsanjala v svojem otroštvu legende o Jezusu in Mariji in svetnikovih, tako domače, da so nebeščani sami prevzeli naše navade in naše kretnje in v njih sama ljubamati božja hodi po naših stazah.

In ljudje so šli ter postavili znamenje. In gora je rekla: „Vzemite moje kamenje!“ in rekla: „Vzemite moj pesek!“ in gozd: „Vzemite moj les!“ Ko je ob sobotnih popoldnevih človeško telo že zahtevalo počitka, so njih roke postavljale rezan kamen na kamen in opeko na opeko ter dvigale spredaj dva stebrička, da je bilo kakor v cerkvi pri oltarju. Nad stebričkoma so razpeli zidan lok ter naredili steho iz skódel, iz belih macesnovih skódel, kakor jih imajo pastirske kočee v planini — ob močnem soncu mečee streha na stene kapelice zobčast trak sence — in na vrh so pritrčili železen križ. Da bi bilo znamenje še lepše, so poklicali slikarja, ki mu je z živimi barvami poslikal stene s podobami svetnikov in z rožami. Prav lani pa je prišel nekdo in narisal na južno plat ob stebričku veliko rdečo markacijo, da je videti, kot bi imela kapelica veliko ptičje oko.

Potem pa še kip Marije z Je-
zusom!

Ta je moral biti še prav posebno lep; vaščani niso bili zadovoljni kar s prvim, ki bi jim prišel pod roke. V vasi še pomnijo, da so ga šli stari očetje iskat nekam čez gore, ker doma ni bilo umetnika, ki bi znal izrezljati dovolj lepo Marijo. Ko so prinesli kip v vas, je bil tako lep, da so vsi rekli, da še v cerkvi ni lepšega. In res ima Marija kakor roža zaspanček modre oči, lase rjave kakor kostanj, ki se je pravkar zvalil iz lupine, ustnice rdeče kakor divji bezeg, polt pa kakor mleko in kri. Jezušček, ki ga Marija drži v rokah, na lahno kakor jabolko, pa ima kakor pšenica zlate lase. Lazurnomodro žezlo se sveti Mariji v desnici in Otrok blagoslavlja z dvema prstoma desnice. Človeku se zdi, da bi rada vse ljudi objela in vsem pomagala.

Še danes sta prav taka kakor pred sto ali dvesto leti, samo čez staro, iz lesa izrezljano obleko, ki se ji je oluščila barva, so jima oblekli obleko iz blaga... Tako živita Marija in Jezus sredi med nami ter poslušata, kako nabija kovač po nakovalu in kako drdra krojačev šivalni stroj; vidita čevljarja, ki vleče dreto skozi podplate, spremljata kmeta, ko hodi z zarjo na njivo ter se vrača z mrakom; sledita žene, ki hodijo v hlev in k studentu, pastirje, ko zaspano gonijo živino mimo znamenja in se vselej ne-

rodno prekrizajo... Še celo prešernim fantom prisluhneta zvečer, ko vriskajo po vasi, čeprav je rožni venec že zdavnaj zaklenil hišna vrata, in dekletom - ki počasi odpirajo ckenca, da bi jih ne slišala oče in mati... O, znamenje pozna naše ljudi in ima vesele in potrpljenje z njimi — in tudi z menoj, ki sedim na njegovem pragu ter kažem Mariji hrbet.

Vsaako leto, na dan svetega Alojzija, pride tod mimo procesija prvcobhajancev, teh lepih božjih otrok, ki imajo polne oči luči in pričakovanja. Kakor nerodna čreda ovac gredo od šole do cerkve in dva ministranta neseta pred njimi evharistični banderi. Gredo po vasi, mimo domov, kjer stojе na vratih matere v praznih oblekah z molitveniki v rokah. Pri znamenju pa se ustavijo in zapojejo v prvi pozdrav Bogu, ki jih že nestrpno pričakuje v cerkvi....

Dekleta poklekajo zvečer pred Marijo, preden v cerkvi podajo roko možu, da se čez leto in dan spet vrnejo kot mlade matere, ki prinašajo Mariji kazat svoje otroke, in komaj začne otrok opaziti svet, že stega roko po Marijinem plašču...

Tu je kraj slovesa — vsi hišni pragovi se tukaj končujejo.

Gospodar, ki je živino predal, prinaša svoj novčič v puščico ob znamenju, kajti Bog je dal, Bogu gre del človekovega zaslužka.

In na zadnji poti, ko člove-

ško truplo poslednjič roma čez vas in polja tja gor na zadnjo njivo, ki mu jo je Bog še podelil, se mora posloviti od vasi in znamenja, saj ga je spremljalo vse življenje in mu delilo blagoslov — poslednje zemeljsko slovo od Matere božje in sevaščanov. Tukaj poprosi pokojna duša na usta starega cerkovnika vso vas odpuščanja:

„Preljubi bratje in sestre! Zdaj, ko se mora ta pokojna krščanska duša našega... ločiti od vas, vas prosi odpuščanja, če je komu kakšno krivico storila ali komu kaj dolžna ostala. Odpustite tej duši, da bo tudi Bog njej in vam odpustil in bo lahko v miru stopila pred sodni stol božji.

Zdaj pa se v imenu vse vasi poslavljam od tebe, duša krščanska, ki si z nami živeča in...“

Da, in ljudje vse odpuste in duša se vrne v božje naročje. Pa pravijo ljudje: „Nak, s j je bil res dober človek, Bog mu daj nebesa...“ In nenadoma je pozabljeno vse, kar so poprej o umrlem vedeli slabega. In celo vaški klepetulje-oberulje si love solze v robce in črne predpasnike ter žalostno smrkajo.

Da, vaško znamenje zna delati tudi čudeže!

Ondan mi je pravil stari Anže, ki ga ne čaka na tem svetu nič drugega ko lepa smrt, kako se je kmalu po poroki sprl s sosedom, da sta se črno gledala cela dva meseca. Nekoč pa sta se po naključju sešla ravno pred zna-

menjem in tedaj je oba prešnilo, da sta drug drugemu rekla: „Viš, nekega dne naju bodo semle mrtva prinesli; takrat bo prepozno za spravo...“ Pa sta si segla v roke in je bilo konec prepira...

Sveta Marija — prosí za nas!

Ptiči vzletavajo pod nebo, kakor bi bil kdo odprl pod gozdom veliko kletko in izpustil iz nje vse škrajnce in ščinkavce in lastovke, postovke in divje golobe. Kamor se ozrem, je nebo polno ptičjih kril, zadnji meh zraka je prepleten z vijugami ptičjih poti in cvrčanjem pernatih grl. Dva drobna martinčka se sončita v razpoki pod stebričkom in imata zlatorumene oči.

Na oknu čevljarjeve delavnice stoji kletka s kanarčkom in je menda edina stvar, ki dremlje v tem lepem dnevu.

Na ograji visi otroška jopica ter se suši — venomer jo gledam in velika radost me posvečuje.

Otroci me gledajo skozi živo mejo in najmlajši kriči:

„Poglej, kako lepo gnezdo smo našli!“

Voda tam zadaj tiho šumi; samo sklonjene vrbe vidim in košček lesenega mostu. Tako zvenenje je v zraku, da začnem ponavljati:

„O, nebeška pozavna, nebeška pozavna...“

Prihaja žena, ki je rodila dvajnajst otrok in je zdaj že vsa

sklonjena in nabrazdana, la oči so ji še modre kakor spominčice. Vedno na lahno trese z glavo. Ko gre mimo mene, mi pokima in se nasmeje.

Veter z gorá maje odcvetele veje sadnega drevja. Vsa pokrajina poje v tem vetru. Ta večnostna pesem je težka in globoka kakor pesem zrele žene, ki pričakuje poroda ter sedi sredi hriba med travami in poljskimi rožami in poje. Ne ozre se ne na levo ne na desno, le predse strmi in poje. V njenem glasu se skriva lesket kakor na telesu belouške, ki drsi čez mirno vodo. Roke ji počivajo v naročju, bose noge se ji izgublajo v travi, prvi božji dar otrocku se ji zbira v prsih.

Vsa zemlja pod gorami je kakor žena z razpuščenimi lasmi gozdov, z večno odprtimi očmi rečnih tolmučev pod srebrnkastimi obrvmi vrb.

Vsaka reber ima svojo vas, vsaka vas svoje srce.

Kape zvonikov so rdeče kakor tulipan.

Gozdovi rasto za travniki in polji; izgubljajo se v soteske, od koder priteka mrzla, spenjena voda kakor divji, neugnan otrok, ki razjeda materino telo.

Bok gore nad vasjo je živozelel. Plaz ga je odrl v podobi rože.

Zdi se mi, da se vsa zemlja smehlja s pradavnim nasmeškom starih svetnikov — in v tem nasmešku je skrito življenje.

In sredi tega pretekanja življenjskih sil počiva znamenje, zadnja izmed preprostih stvari, lepo delo človeške duše, vere in rok.

V lepih nočeh, ko se spušča veter z gorá, oplojen z vsemi vonji zemlje, zapoje Marija v znamenju svojo veliko pesem. Tedaj, ko vsi človeški otroci spe, Marija še vedno pestuje svoje Dete v znamenju sredi vasi in veter se lovi med stebri kakor otrok okoli zapika. Tedaj pojeta božji veter in božja Mati svojo lepo hvalnico pod zvezde.

Premakljivi svečnik

30

Proti koncu jetniške dobe, ko so drugi odšli nekam na delo in sta ostala v celici samo Zdravko in sobni starešina, se je začel med njima dolg pogovor.

„Ti veš, Zdravko, zakaj sedim že sedem let?“

„Vem. Iz pogovorov sem razbral, da so te obsodili zaradi uboja žene. To seveda še ne pove ničesar.“

„In me obsojaš?“

„S kakšno pravico naj bi obsojenec obsojal obsojenca? Razen tega o tvoji stvari ne vem podrobnosti, niti nisem mogel razbrati, kako je do tega prišlo. Prepričan pa sem, da tvoja krivda ne more biti taka, kakor se to sliši, ko rečemo: ubil je svojo ženo.“

Sobni je po kratkem obotavljanju začel pripovedovati.

„Imam ekonomsko srednjo šolo in bil sem uradnik v banki. Živel sem v malem podeželskem mestu, kjer sem se tudi oženil. Oženil sem se iz ljubezni. Žena je bila dobra, le nekoliko preveč stremuška. Dve leti je še kar šlo, v za-

četku celo zelo lepo. Potem so se pa začeli drobni prepiri. Žena je bila s tem, kar smo imeli, vedno bolj nezadovoljna. Hotela je vedno več, vedno lepše pohištvo, vedno večje stanovanje, tudi veljati je hotela vedno več.

Meni ni bilo do tega, da bi v nečem vedno bolj in bolj napredovali. Bil sem kmečkega rodu in zadovoljen z malim. Kmalu so najini majhni prepiri prerastli v vedno hujše obtožbe, da nič nisem, da ničesar ne znam, da se ne znam preriniti naprej, da imajo drugi to in ono, da ne skrbim dovolj za otroka, skratka, da sem v življenju čisto odpovedal.

Vse to sem prenašal nekaj let. Ko pa sem videl, kako po materinem zgledu tudi dekleti postajata bolj in bolj zahtevni in hočeta vedno vse, kar imajo drugi otroci, ali pa hočeta druge v vsem še preseči, mi je bilo dovolj. Začel sem izostajati od doma, da ne bi poslušal neprestanih očitkov. Seveda sem jih tem več slišal, ko sem se pozno ponoči vrnil. In neke noči je prišlo do nesreče. Žena me je že na stopnišču spre-

jela s kričanjem in očitki najhujše vrste. Zagnala se je vame, me tolkla in rinila po stopnišču navzdol, tedaj sem se naglo obrnil, jo zgrabil za roko in jo z veliko silo potegnil mimo sebe. Padla je z glavo naprej in si zlomila tilnik.

Niso mi verjeli, da je nisem nameraval ubiti, da sem se bolj branil, kakor napadal in obsodili so me zaradi namernega uboja. Najbolj me je bolelo to, da sta me obtoževala moja lastna otroka. Spoznali so me krivega, da sem slabo ravnal z družino, da sem zanemarjal vzgojo otrok, da sem pijančeval in razgrajal. Da sem bil večkrat pijan, je bilo res, razgrajal pa nisem, to je bila laž, ki sta jo izpovedala otroka, ker je žena že vsako moje oporekanje in opravičevanje imela za razgrajanje.

„Ženine krivde pa nisi hotel razglašati pred svetom, bi rekel, kolikor te sedaj poznam.“

„Tako je. Tega ne bi storil za nobeno ceno. Kljub vsemu sem jo imel vedno rad. Najbolj boleče je to, da otroka tega ne vesta in nikoli ne bosta vedela. Za njiju bom vedno propalica in ubijalec njune matere. Otroka me v vseh sedmih letih nista prišla niti enkrat obiskat. Sramujeta se me.“

„Kje pa živita?“

„Pri njuni stari materi, ki ju je ves čas vzgajala in seveda na svoji hčerki ni mogla najti nobene napake in nobene krivde za naše težke odnose.“

„Mi dovoliš, da ju obiščem, ko bom prost?“

„Pa ju obišči, če se boš spomnil na to. Ne smeš jima pa povedati prav nič, kar sem jaz tebi povedal o njuni materi.“

„Ne bom. Naj jo ohranita v lepem spominu. Morda bosta kdaj pozneje tudi tebe razumela.“

„Dve leti bom še tu. Kaj pa potem? Misliš, da bom dobil kje kako službo? Gotovo ne. Pa kaj služba, da bi le delo dobil, pa naj bi bilo tudi najbolj poniževalno, če tako delo sploh je, pa bom zadovoljen.“

„Obiskal te bom, ko boš prost. Če bom to doživel, seveda.“

„Kaj pa zdaj melješ?“

„Kar tako sem rekel. Veš, včasih imam nekakšen čuden občutek, da se bo z ječo vse končalo. Da pridem s tem na konec svoje poti. Bog sam ve, odkod ta neumna slutnja, toda včasih je tako močna, da mi prehaja v prepričanje.“

„Saj si vendar zdrav. Nekoliko res pokašljuješ, to pa nič ne pomeni. Kdor dolgo kašlja, dolgo živi, pravijo.“

„Še nekaj, Zdravko: me boš spovedal, preden odideš odtod?“

„Ti, saj se ne šališ, sobni, kaj?“

„Ne šalim se. Ne znam več tistih molitev, pa mi boš pomagal. Navsezadnje si zato tu.“

Zdravko nekaj časa ni mogel spregovoriti. Obrazne mišice so mu trzale, kakor da bo zdaj zdaj bruhal v jok ali v neukrotljivi smeh. Nazadnje je globoko zajel

sapo in iztisnil skozi zobe:

„Da, prijatelj, brat, zato sem tukaj! Zato sem tukaj! Ko bi ti vedel, kaj si mi s to besedo dal, ko bi ti vedel!“ In Zdravko je kratko med smehom zahlipal, da se je sobni z začudenjem zagledal vanj.

„Z eno samo kratko besedo: zato si tukaj, si razrešil moje moreče vprašanje, zakaj se je vse to moralo zgoditi. In zdaj se mi je posvetilo, po tvojem razodetju se mi je posvetilo:

Nekomu sem vedno potreben in drugi so vedno potrebni meni. Jaz sem vam v ta zavrženi kraj prinesel nekoliko tolažbe, vi pa ste mene obogatili z velikim spoznanjem, da je v vsakem človeku veliko dobrega, veliko božjega, čeprav je včasih vse to prekrito s trdo skorjo vsakdanjega trpljenja in bridkosti.“

Ko se je Zdravko čez nekaj tednov poslavljal od sojetnikov, je bilo vsem težko, Zdravku najtežje.

„Moral bi vam biti boljši, mnogo ljubeznivejši do vas. Oprostite mi, da nisem znal najti boljše poti do vas.“

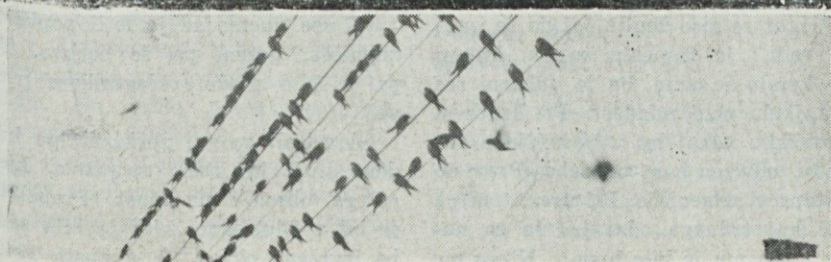
„Našel si najboljšo pot. Nisi

bil vsiljiv, to je eno. Drugo, da nas nisi preziral. Že ko si vstopil v našo sobo, smo to začutili, toda mislili smo, da se pretvarjaš, da nas na ta način izzivaš. Zato smo te tudi prebunkali takoj tisti prvi dan.“

„Se še spominjaš, kako si padel s postelje?“

„In kako smo tekmovali v preklinjanju, da bi te izzivali? Videli smo, kako si trznil ob vsakem bogokletju, kakor da te je kdo s kobačem oplazil, pa si se premagal in molčal. Najprej smo mislili, da se bojiš kaj reči, potem smo spoznali, da to delaš iz drugega vzroka, da hočeš z nami potrpeti, s takimi, kakršni smo.“

„Zdaj se pa imamo radi, da bi najraje med vami ostal. To ni prazna beseda, bratje. Vse nas je izoblikovalo trpljenje, zato ima vsako trpljenje velik smisel. Bili smo nezaupljivi drug do drugega, ker se nismo poznali. Taki smo včasih tudi do Boga. Premalo ga poznamo, zato imamo o njem napačno podobo. Pa kaj bi vam zdaj pridigal; življenje samo je dovolj dobra pridiga. Dovolite, da se poslovim s poljubom od vas, kot od svojih dobrih bratov.“

ALFONZ JARC IZ AJDOVCA

Napisala njegova sestra Marija Jarc. Priredil dr. Franc Gnidovec. Buenos Aires, 1987.

Komaj 40 strani obsega knjižica, pa te pretrese in ti da misliti dolgo časa.

Župnika Alfonza Jarca sem spoznal že v semenišču v Ljubljani. Bil je takrat v petem (zadnjem) letniku, jaz pa v prvem. Takrat so dajali ton semenišču meščanski sinovi, zlasti Ljubljančani. Bil je čas mladinstva in liturgičnega gibanja. Pa se zdi, da se to Alfonza ni dosti prijel. Po svoji nizki postavi in po svojih kratkih in odločnih besedah je nekako izstopal. Bolj ga je zanimalo praktično dušno pastirstvo kot pa razne visoke besede. Preproste in iskrene besede njegove sestre Marije nam odkrijejo, zakaj je bil drugačen kot mi. Življenje ga je že zgodaj kovalo, zato je bil on takrat že zrel, mi pa šele na poti.

Iz knjižice zvemo za njegovo težko in žalostno otroštvo. Že način materine poroke je kazal, da bo primanjkovalo prave materine ljubezni. „Takrat se niso ženili, češ da se imajo radi,“ je zapisala sestra. Potem pa kmalu še očim. Pa je ljubezni res manjkalo celo mladost. Po kratkem preblistu nekaj let v šentviškem zavodu, odvisen sam od sebe. Prav do vstopa v semenišče. Pri vsem tem pa nič kaj trdnega zdravja. Še za novo mašo mu je bilo hudo: „Nihče me

noče, grem pa na Brezje. Marija me bo sprejela,“ je izrazil.

Kar se je začelo že v otroških letih, ga je spremljalo celo življenje... Same težke fare, kamor so se drugi branili. Mirna, Raka, Poljane na Kočevskem, Sveta Planina. „Živel je vse življenje v revščini. Ni bilo ne za živeti ne za umreti,“ piše poročevalka. Pa nikoli ni nobene mesta odklonil. Sprejel je vsako, čeprav so bile težke. Vse težave je ohranil zase. Če so ga opozarjali na težave, ni klonil. Svojo krepko voljo je izrazil že na Raki: „V enem letu bom vse razbil.“

In končno je prišel v Stari trg ob Kolpi. Saj je to prijazen kraj in ljudje dobri Belokranjci. Pa je bil prejšnji župnik predolgo tam in je bila fara zanemarjena in tudi župnišče. Tudi tu je vse uredil. Prišla je vojska in partizani; kar je kar srečno prebil.

Na prošnjo škofa Vovka je po vojski odšel v Dragatuš, kjer je bila cerkev bombardirana, v razvalinah, pa tudi župnišče. Župnik (Omahna) pa mučen in umorjen po partizanih. — Z vso vnemo se je lotil popravil župnišča, potem pa še cerkve. To pa je bilo novim oblastnikom preveč.

Aretirali so ga, uprizorili po hudem mučenju javno razpravo, kjer so ga obsodili na smrt. Prepeljan je bil v Ljubljano, kjer je bila sodba izvršena okrog 10. avgusta 1949.

Tako je ugasnilo življenje gorečega in zvestega duhovnika z mučeniško smrtjo. Prav takrat, ko smo mi z velikimi upi v novi deželi začeli novo življenje. Spolnilo se je, kar je zapisal na eno dopisnico iz ječe: „Naj bo naša velikonočna misel prošnja, da bi mogli biti dobra glina v rokah božjega Lončarja.“

Vse to je kratka vsebina te skromne knjižice. Res vredna pobožnega branja in razmišljanja. Je pa tudi nehoté lep slavospev sestri Mariji, ki je Alfonza zvesto spremljala na vseh njegovih težkih potih življenja in mu bila poleg Jezusa in Marije glavna opora.

Boris Koman

med nami v Argentini

Postni čas

V postnem času je bila pobožnost križevega pota vsak petek v cerkvi Marije Pomagaj in v Slomškovem domu. Na cvetno nedeljo zvečer je sanjuška mladina pripravila križev pot v Našem domu v San Justu, pristavska mladina pa v nedeljo 20. marca na Pristavi. Na cvetno nedeljo je bil blagoslov oljčnih vej in butaric ter procesija v Slovenski hiši, v Slomškovem domu, v Rožmanovem domu in v drugih verskih središčih. Na veliki petek zvečer je „Slovensko gledališče Buenos Aires“ v režiji Lojzeta Rezlja uprizorilo na trgu pred stolnico v San Justo križev pot v kasteljanščini na

povabilo sanhuškega škofa in župana.

Duhovne vaje za fante

od 18. leta starosti so bile v Domu duhovnih vaj Malineckrodt (Ruta 3, km 39,5) od petka 18. marca zvečer do nedelje 20. marca popoldne. Duhovne vaje je delalo 28 fantov, vodil jih je p. dr. Lojze Kukovica.

Duhovne obnove za veliko noč

Pred veliko nočjo so bile po slovenskih verskih središčih duhovne obnove kot priprava na veliko noč. V Berazateguiju jo je vodil Jože Guštin, v Carapachayu, na Pristavi in

v San Justu prelat dr. Starc, v San Martinu in Slomškovem domu Anton Bidovec in v Slovenski vasi France Cukjati. Povsod je bila priložnost za zakrament sprave.

Veliki teden v cerkvi Marije Pomagaj

Na veliki četrtek je bila slovesna večerna maša, prenos sv. Rešnjega telesa in češčenje Najsvetejšega do polnoči (od 20. do 21. ure žene, do 22. ure dekleta, do 23. ure možje in do 24. ure fantje). Opravilo je vodil prelat dr. Alojzij Starc s somaševalci Francetom Bergantom, Jožetom Guštinom in Antonom Bidovcem, ki je tudi pridigal. Pel je mladinski zbor s Pristave pod vodstvom Anke Savelli-Gaserjeve, mašni napovedovalec pa je bil Marko Malovrh.

Opravilo velikega petka (branje božje besede s petjem pasijona in slovesne prošnje, češčenje sv. križa in obhajilo) so vodili dušni pastirji Jože Škerbec, ki je tudi pridigal, France Bergant, dr. Jure Rode in Jože Guštin. Pel je mladinski zbor iz Slomškovega doma pod vodstvom lic. Tineta Selana, obrede pa je napovedoval Marko Gaser.

Na veliko soboto so dušni pastirji po slovenskih okrajih blagoslavljali velikonočna jedila.

Opravilo velikonočne vigilijske (slavje luči, bogoslužje božje besede, blagoslov krstne vode, slovesna maša) je vodil msgr. Alojzij Starc s somaševalcema Jožetom Škerbcem in Francetom Cukjatiem ter z asistenco bogoslovca Franceta Šenka. Pel

je mladinski zbor iz San Justa pod vodstvom Andreja Selana, napovedovalec pa je bil Tone Rode ml.

Vse tri dni je bila udeležba rojakov množična, še posebej pa na veliko soboto.

Množično so se rojaki zbrali tudi k slovenskim mašam na veliko noč, mladina pa je priredila tudi mladinska velikonočna srečanja.

Začetek slovenskih osnovnih šol

je bil v nedeljo 13. marca ob 16. uri v Slovenski hiši. Najprej je bila v cerkvi Marije Pomagaj maša, nato pa v dvorani pravljčna igra Maksa Osojnika „Dežela Bi-ba-bo“ v izvedbi Balantičeve šole. Režijo je zasnoval Frido Beznik, pripravila pa Danica Malovrh s pomočjo drugih učiteljic, sceno je ustvaril Tone Oblak, pevske točke so spremljale na glasbilih Andrejka Selan, Silvija Oblak in Mirjam Klemenc, petje sta vodili Anica Mehle in Andrejka Selan, igralo je 51 otrok, uvodne in sklepne besede pa je povedala Marjana Batagelj, ki se je zahvalila voditeljici Balantičeve šole Angelci Klanšek in vsem sodelujočim in nastopajočim za skrbno pripravljeno igrice.

Pouk se je začel po vseh šolah v soboto 19. marca.

Slovenski srednješolski tečaj „Ravn. Marko Bajuk“

je začel novo šolsko leto v soboto 19. marca. Ta dan so bili popravni in dopolnilni izpiti, sprejemni izpiti za 1. razred, vpisovanje v vse razrede in začetna šolska maša. Profe-

sorski zbor je imel isti dan dopolndne začetno sejo. Prvi dan pouka je bil v soboto 26. marca, v soboto 9. aprila pa je bil sestanek s starši srednješolcev. Novi ravnatelj je lic. Albin Magister.

Občni zbor Zedinjene Slovenije

V nedeljo 20. marca je bil v Slovenski hiši 41. redni občni zbor društva Zedinjena Slovenija. Poročila o preteklem delovnem letu so podali tajnik Emil Cof (društvo ima trenutno 902 člana, upravni svet je imel 8 rednih sej v letu 1987 in 2 letos, izvršni odbor 5 rednih sej, prav tako medorganizacijski svet; pisarna deluje od ponedeljka do petka od 16. do 20. ure, knjižnica je kupila v teku leta 73 novih knjig); blagajničarka cont. Simonka Rajer, prosvetni referent Marjan Loboda ml., šolski referent France Vitrih, mladinski referent inž. Andrej Kremžar, v imenu nadzornega odbora lic. Marjan Schiffrer in predsednik ZS Lojze Rezelj.

Iz kronike

1. kulturni večer Slovenske kulturne akcije letošnje 35. sezone je bil 13. februarja v Planinskem stanu v Bariločah. O Arkovi knjigi Cerro Shaihueque je predaval Tine Debeljak ml., recitirali so Martin Žužek, Luka Debevec, Ivan Arnšek, Vojko Arko, Milena Arnšek in T. Debeljak ml., za sklep pa je bil pogovor pisatelja Arka z Zalko Arnšek.

Ob 2. obletnici smrti msgr. Anto-

na Oreharja je bila zanj mašna daritev v cerkvi Marije Pomagaj v soboto 5. marca.

80-letnico duhovnika Borisa Komanana je slovenska skupnost v Mar del Plati praznovala v nedeljo 13. marca z zahvalno mašo in skupnim kosilom. Delegat dr. Alojzij Starc je z jubilantom somaševal in pridigal ter se mu zahvalil za dolgoletno dušnopastirsko delo med rojaki v Mar del Plati in Miramaru ter okoli. Popoldne pa je bila zahvalna maša in družabno srečanje tudi v Miramaru.

Slovenski izseljenski duhovnik Jože Škerbec je pred veliko nočjo obiskal rojake v Rosariu. V soboto 19. marca je s predsednikom farnega odbora Ivanom Vidmarjem in redovnim bratom Matevžem Štirnom obiskal ostarele in bolne rojake na njihovih domovih, v nedeljo 20. marca pa maševal za slovensko skupnost v Rosariu.

Občni zbor društva Zedinjena Slovenija je bil v nedeljo 20. marca v Slovenski hiši, redni občni zbor Kreditne zadruge Sloga pa v soboto 26. marca v Slomškovem domu.

Roditeljski sestanek Slomškove šole je bil v petek 25. marca.

6. aprila je predaval pri Zvezi slovenskih mater in žena dr. Alojzij Starc: Razmišljanje o naši 40-letnici v Argentini.

V soboto 9. aprila je začel šolsko leto Visokošolski tečaj v Slovenski hiši.

17. aprila je bila v Slovenskem domu v Carapachayu tombolska prireditve.

KJE JE KAJ

LETO 55

MAJ 1988

UVODNIK	Ob 45-letnici posvetitve slovenskega naroda (Alojzij Stare)	193
V MARIJINEM LETU	Marijina vera in služenje (pastirsko pismo slovenskih škofov za postni čas 1988) .. Kdaj bo mandelj ozelenel (Alojz Rebula)	195 199
ENCIKLIKA	Skrb Cerkve za družbeni razvoj (Anton Stres)	201
KATOLIŠKI SHOD	Izjava o narodno-družbenih vprašanjih II. katoliškega shoda Slovencev v Argentini	203
ŠKOF LENIČ	Pogovor s škofom dr. Stanislavom Leničem (Nova revija)	206
NAŠA ZGODBA	Nekje je luč (Vinko Beličič)	216
IN NAŠE POSLANSTVO	In življenje teče naprej (France Pernišek) S Prešernom pod Južnim križem (Andrej Fink)	218 223
	Naše poslanstvo (Marko Kremžar)	227
DON BOSCO	Pred 100 leti je umrl don Bosco (Valter Dermota)	232
V DRUŽINI	Vzgajajmo za ljubezen (Gerhard Hauer)	236
ZA MLADINO	Hrepenenje po nežnosti (Dietmar Rost-Jan-ko Bohak)	239
NOVA KNJIŽICA	Alfonz Jarc iz Ajdovca (Boris Koman) ...	252
LEPOSLOVJE	Zadnja misel (Karel Mauser)	198
	Na Bledu (Oton Župančič)	215
	V cerkvi (Jože Krivec)	222
	Znamenje (Emilijan Cevc)	243
	Premakljivi svečnik (Lojze Kozar)	249
KRONIKA	Med nami v Argentini	253

AÑO 55

MAYO 1988

...tudi drugi ne bo-
do strinjali z vami.

...a pa je kobila.“

...godovina se ponavlja. Ko je bi-
Bosna še pod turško oblastjo, je
ladal kruti paša Ibrahim. Vedel je,
da ga vsi Bosanci sovrašijo in mu
želijo čimprejšnjo smrt. Nekega dne
pa mu prinesejo novico, da so naši
re'o staro ženico, ki mu želi dolgo
življenje. Dal jo je privedi.

„Ali mi res ti želiš dolgo dobo
vladanja?“

„Meko je, ti nasja oboje.“

— — —
Poznamo velikane revolucije, spo-
znajmo še pritlikavce!

— — —
Za podkupnino v devizah dam
30% popusta.

— — —
Bili smo idealisti in videli smo
vas tako, kot ste se nam predstav-
ljali: v najlepši luči.

— — —
Po štiridesetletnem mandatu u-
gotavljamo, da bi bil ra večino o-13

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Keršec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual No. 90877 — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: Zora Piščanec, Riva P'azzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1988: A 85.-; drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovena (dr. Luis Starc); director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nac. de la Prop. Intelectual No 90877. — Talleres Gráficos "V i l k o" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.